UR CARL XIIs UNGDOM.

ETT ÄFVENTYR I FEM AKTER

AF **JOH. BÖRJESSON.** ----------- STOCKHOLM. ALBERT BONNIERS FÖRLAG.

STOCKHOLM. HÖRBERGSKA BOKTRYCKERIET, 1858.

Förord till den elektroniska utgåvan

Boken, som tillhör British Library, har scannats av Google Books. Den anpassades och OCR-tolkades för Projekt Runeberg i oktober 2014 av Bert H.

PERSONERNE

Konung CARL XII.

Grefvarne, CARL PIPER.

ADAM LEWENHAUPT. ARVID HORN.

MAGNUS STENBOCK.

CARL och OTTO WRANGEL. Stallmästaren HÅRD.

Pagerne KLINKOWSTRÖM

RHODA D'ELLEVILLE. Kammartjenaren DÜBEN.

Kaplan BRUNNERUS i Sale«

Fröknarna LEWENHAUPT*

DÜBEN.

ANNA.

Prostinnan GROTERA.

BRITA.

Betjening.

Scenen i Stockholm och Salem.

STOCKHOLM.

HÖRBERGSKA BOKTRYCKERIET, 1858.FÖRSTA AKTEN.

FÖRSTA SCENEN.

(Skogstrakt nära Salems kyrka. sysselsatt att

på en flat sten ordna en frukost).

FÖRSTE BETJENTEN.

Slut i korgarna.

ANDRE BETJENTEN.

Tomma som herrarnes magar.

FÖRSTE BETJENTEN.

Naturen har i denna sten beredt oss ett präktigt bord.

ANDRE BETJENTEN.

Och konsten derofvanpå en präktig frukost.

FÖRSTE BETJENTEN.

Och dock kan du ej säga att bordet svigtar under sina rätter. Men nu af, att underrätta jagtsällskapet att det är i ordning.

ANDRE BETJENTEN.

Ett är dock glömdt. (vänder sig åt ena hållet och bugar:) Bordet är serveradt! (bugar sig, vänd Bordet är serveradt!

FÖRSTE BETJENTEN.

Gaper!s

ANDRE BETJENTEN.

Hofmästaren skulle ha ett öga här i skogen och förnimma, att vi uraktläte sådant.

. FÖRSTE BETJENTEN.

Men här kunna vi vara trygge för det ögat.

ANDRE BETJENTEN.

Man bör alltid hafva Gud och Hofmästaren för ögonen (jagthomhöras). Visste jag nog det: ”Som man ropar i skogen, så svarar det” — säger ordspråket.

ANDRA SCENEN.

(Jagthom närma sig Från olika håll uppträda af konungens jagtsållskap: grefvarne Lewenhaupt,Hom och Stenbock, Stallmästaren Kam-»

martjenaren Düben, Pagen Klinkowström.

FLERE.

Hvar är konungen? Har ingen sett honom? — Nej!

Nej!

LEWENHAUPT.

Och ni Klinkowström, den annars från Hans Maj:ts fotspår oåtskiljelige Pagen? Och ni hane Kammartjenare Düben?

KLINKOWSTRÖM.

Till mig sade Hans Maj:t: gå pojke och se du får något i magen.

DÜBEN.

När dusten ftied björnen var väl slut och han öfver-mannad, så befallte mig Hans Maj:t se till, att förfrisk-ningar någorstädes i grannskapet bereddes herrarne.

HORN.

Vi få då invänta Hans Maj.t.STENBOCK.

Se maten och inte få gripa sig an med den, är som att ha inringat björnen och ej få anfalla honom, (au haupt) Hör min latinske grefve, hur hette den stackars satan, som af de gamla gudarne dömdes dertill?

LEWENHAUPT.

Tantalus.

STENBOCK.

Förstås! På us går det, som all latin. Nå alla språk i verlden förstår min grefve. I Kostock disputera’ han på Tyska — i Nederländerna slogs han på Holländska. Kunde, tror jag, conversera med hela herrskapet i Pingstepisteln.

DÜBEN.

Täcktes herrarn- hålla till godo hvad huset f*rmår. Vi veta, att Hans M«j:t numera sällan delar våra jagt-måltider. En dryck vatten ur närmaste källa — ett stycke bröd ur jagtväskan eller närmaste stuga, se der hvad han behöfver.

STENBOCK.

Här har ni sagt, min kära Düben, att dessa stenar skola varda bröd.

DÜBEN.

Och att i dessa kannor skall vara Mars-öl. om-

kring).

STENBOCK (en kanna).

Marsöl och Martis söner — det passar hop, som lock till stop.

HORN.

Nu börjar Stenbocken rimma igen.STENBOCK.

Jag börjar alltid ta rim och reson når jag får dricka en stund.

HORN.

En munter jagt, mina herrar.

LEWENHAUPT.

Men betänklig likväl. Huru ofta kastar sig icke vår unga konung i faror, som kunna blifva farliga för hans dyrbara lif — och hela landet.

HORN.

Men han förenar lugn med mod, rådighet med djerfhet.

LEWENHAUPT.

Och likväl, hur nära deran var han icke i dag. Vi hade jagat fram björnen; och denne gick rakt på kungen.

HORN.

Och kungen rakt på björnen.

LEWENHAUPT.

Alldeles! Men när han skulle slå honom på nosen, för att sedan spetsa honom på sin trägaffel, så tog han i ifvern öfverbalansen och föll.

KLTNKOWSTRÖM.

Och hade jag då icke kommit till, och med min trägaffel harselerat björnen bakifrån . . .

STENBOCK.

Inte gentilt, min kära Klinkowström, att så der harselera folk.

KLINKOWSTRÖM).

Det är annars icke min sak, herr grefve.

STENBOCK (står honom på axeln).

Nå, tag inte illa! Nog tusan vet jag att Klinkow-ströra är en orädder en, som icke fruktar att se faran i synen. Ku var det rätt bra att han kittla nalle så der, så han satte sig på bakbenen. Men se, det är icke alla, som ha sin ömma punkt der (allmän munterhet). Nu fingo vi eraedlertid tid att bispringa konungen och han tid att springa upp på benen igen och klappa herr Isegrira på nosen, så att vi kunde taga honom på gaffel — helt si-ratligt.

LEWENHAUPT.

I sanning ett något ovanligt och burleskt sätt att jaga björnar.

HORN.

Nå, när man vid 7 är har skjutit sin räf, vid 11 sin första björn, så kan man, som konungen, vid 18 ha ledsnat derpå.

STENBOCK.

Och kan man tänka sig något gentilare än att taga björn med gaffel, och inte med bara fingrarna [munterhet).

LEWENHAUPT

Jag vågar dock — utan att träda för nära Hans Maj:t8 rätt att jaga efter de nöjen, hans raska ungdom behagar — fråga: hvartill tjenar detta i längden?

STENBOCK.

Det skulle min grefve icke säga om han hade så många björnar som jag — och mången annan fattig adelsman. Jag har min egen tanke om de här omvex-lande sätt, på hvilka vår unge konung jagar björnar. Han vet huru hans Högsalig Herr Fader, glorvördig i åminnelse, genom reductionen skaffat oss en svärm af björnar på halsen. Sådant kan han nu icke ändra.Men i stället vill han visa oss, huru vi på åtskilliga maner kunna hålla dem från lifvet på oss. För min del ämnar jag ock försöka, och så snart en sådan gunstig gynnare presenterar sig, träda min gaffel (fattar i den) så här om halsen på honom och vräka’n utför trapporna, i fall inte någon god vän der nere på gatan redan kommit mig till hjelp, och, som vår goda Klinkowström harse-lerat honom, så han fått honom att göra machtsuss.

HORN.

Kära ”Måns Lurifax”, du är oss ovärderlig för ditt goda lynne både på hofvet och i skogen. Och nu, mine herrar, en skål för den väldige björnjägaren kung Nim-rod i Norden.

ALLA.

Vår unga, raska Herre och konung Carls skål!

(Blåsning i jagthomen.)

HARD (harsJdar sig).

Kära Lurifax . . .

STENBOCK.

Tyst, mine Herrar, Hans Majrts Öfverste-Stallmästare har upplåtit sin mun. Jo-jo, han måste alltid en god stund

skölja den, innan han får fram något ord. Nå, gamla farbror, hvad ville du orda?

HARD (som ofvan).

Medan vi nu vänta på kungen, så gör du oss en liten visa — så der: ur stigbygeln, som Tysken säger.

ALLA.

Gör det — gör det!

STENBOCK.

Nå, hvarför inte taga till den jag gjorde er sist? Den passar för tillfället. — Jag vill ej heller sjunga en-sam, ty maten sitter mig i halsen — Diibens fel som icke sköljt ner den med lite Spanskt, eller så der {till biåsame:) Vår jagtmarsch, gossar!

C hör:

Björnen lurfvade i hagen —

Kungen höggen uti kragen —

Björnen reste sig på tå:

”Hå-hå! min unga herre, nå!

Det kallar jag gå på. Hallo!

Men om den saken bli vi två/’

Hallo, hallo, hallo, hallo, hallo!

{Under tiden inrycker ett underligt tåg: en bunden björn på en dra-

gen af en hästkrake, körd af en i ansigtet sårad och ombunden lurk. På björnens rygg gör pag åtskilliga upptåg, och infaller i sista strofen):

Hollo, hollo, hollo, hollo!

STENBOCK.

Bravo, tjufpojke!

PAGEN.

Konungen har befallt, att björnen skall föras i triumf in till Stockholm.

STENBOCK.

Och du är Triumfatorn?

PAGEN.

Förstås, och herrarne triumftåget, med konungen i spetsen.

HORN ( ).

Det här blir nästan för befängdt.

PAGEN.

Hvar är kungen? Inte här? Hvar då?

STENBOCK.

Det må du sjelf svara på.PAGEN.

Så ger jag er tusan samt och synnerligen (tar ett »hut

öfver björnen och sedan ut).

KLINKOWSTRÖM.

Den der år god, den!

STENBOCK.

Vacker pojke annars! Nå, min kära nalle, du kom just som vargen i fabeln. Min bästa Kongl. Ofverstall-mästare, ett mäkta eget equipage, det här. Ni borde köpa in det för hofstallet.

HÅRD.

Nå, ja — equipaget. Men björnen afstår jag åt dig för sortamentets skull.

STENBOCK.

Således min kära nalle, hör nu vackert på.

Chören (återtages från början).

Björnen lurfvade i hagen —

Kungen höggen uti kragen —

Björnen reste sig på tå:

”Hå-hå, min unga herre, hå!

”Det kallar jag gå på — hallo!

”Men om den saken bli vi två.”

Hallo, hallo, hallo, hallo, hallo!

Kungen svarte först med påken —

Nalle brumma: ”det var håken!”

Kungen sade: vid min taffel,

Jag uppå gaffel

Vill spisa dig, hallo, hallo.

”Kan icke på begäran Nu ha den äran” —

Sa’ björn — hallo!BONDEN {på samma gång jämrande sig).

Åhå — åhå!

(De rusta sig till affärd under följande:)

Nalle ledsen blef vid skogen,

Ville in till stan på krogen;

Kom till bonden: ”lymmel hör!

”Mig genast in till staden kör —

”Din egen ko jag ger derför —

”Och kör, för tusan kör! hallo, hallo!

”Der i sta-n på Norr och Söder ”Har jag många såta bröder.

”Här längre bli må pocker.

”Med dem på ocker ”Jag vill mig slå — hallo!

”Vänd ut och in på huden,

”Så har du juden —”

Hallo, hallo!*)

BONDEN.

Åhå — åhå!

(Alla af.)

TREDJE SCENEN.

(Ett rum i Salems klockargåvd. Carl sitter och Anna står framför honom.)

Drick bara.

ANNA (hallande en mjölkskål för hans mun).

CARL.

Men, min söta flicka!

*) Melodi: Cronhamns Jagar «hör.Drick bara. Jag vet att jägare äro törstiga med besked.

CARL.

Men ändå —

ANNA.

Inte förr än han druckit i botten. Jag vet att mjölken är god — ungt skogsbete — och fin — jag har sjelf mjölkat Majros.

CARL (slutat).

Du sjelf med dessa små fingrar ? han ville kyssa dem).

ANNA (dem undan).

Jo, minsann har han icke druckit snällt i botten. CARL.

Hvad får jag för det?

ANNA.

Mjölken.

CARL.

Och en kyss. I

ANNA.

Skall jag betala mjölken?

CARL.

Du har rätt: det är jag som ekall betala den — således du som skall ha kyssen.

ANNA.

Det är inte sed här på landet, att låta betala sig för den lilla välfägnad huset förmår.

CARL.

Nå, men som nu huset förmår mer än bara mjölk.

ANNA.

Vackert så pass! Herrarna från stan äro oförnöjsam-ma, märker jag. Ger en flicka dem något, så vilja de ha ändå mer.

CARL.

Aha! du tycks inte ha glömt vårt första möte.

ANNA.

Måtte väl inte det. Herrn satt så dufven och törstig i skogsbrynet.

CARL.

Och du kom så lätt och glad med din smultron-skäppa.

ANNA.

Innehållet tycktes smaka.

CARL.

Förträffligt. Jag fick inte då heller betala.

ANNA.

Jag kan inte minnas att det blef frågan derom.

CARL.

Oj, oj! Du vill icke minnas. Jag bjöd ju då ock en kyss.

ANNA.

Det myntet tycks som herrn hade godt om — och som det vore det enda. Men det går icke ibland oss här på landet.

CARL.

Dumt, det!

ANNA

Enfaldigt folk.

CARL.

Åhå! Du ser mig inte så ut — såg mig inte heller då så ut. Du kila undan, du, öfver spången — och lätt som en hind.Herrn kila efter han, och tung som en björn. Gud hvad jag skratta', när spången brast och han plumsa i.

CARL.

Du narras, Anna lili'. Du kom blek som ett lärft och ville hjelpa mig upp.

ANNA.

Och derför fick jag skam till tacken.

CARL.

Det var ju ditt fel, att du halka i bäcken till mig. ANNA.

Ja, det tror jag, när man fatta" i min fot.

CARL.

Ja, det tror jag, når man går barfota med sådana små, hvita fotter.

ANNA (hans fotter).

Det är inte alla, som ha råd ha så bastant på fotterna som han.

CARL).

Du är lustig, du.

ANNA

Inte alltid så lustig heller.

CARL.

Kom, söta Anna, tag din pall och sätt dig hos mig

[Anna gör så. — Carl fattar hennes hand mellan sina.) Var bekantskap började både hastigt och lustigt.

ANNA.

Hade varit bäst om den så också slutats — i bäcken.

(gömmer anletet i sitt förkläde. Carl lyfter upp hennes anlete och ser henne

ömt i ögonen.) Han kan komma och gå, han. Här sitter jag och . . .CARL.

Och?

ANNA.

Väntar och blickar, och tänker och tänker — tert hejdande sig.) Men hvem är han då?

CARL.

En karl.

ANNA.

Jo, jo! Nog tror jag det. Men hvad för karl. CARL.

Ungkarl.

ANNA.

Tydligt! Pojke nästan.

CARL.

Jag ber: heia aderton år.

ANNA.

Just som jag.

CARL.

Hvad vi äro lika — och lika barn leka bäst.

ANNA.

Vackert lika. En stor herre i kungens sällskap — en liten flicka i Salems klockargård — men hvad är herrn sen?

CARL.

Hans Jägmästare.

ANNA.

En mästare i att jaga — flickor, ja!

CARL.

Björnar också.

ANNA.

Han skulle hålla sig till dem.CARL

Du glömmer nu, att du alltid ber mig låta bli dem.

ANNA.

Det kunde ju så lätt hända herrn något — jag är så ängslig emellanåt — Och hvad heter herrn?

CARL.

Carl, vet du ju.

ANNA.

Ett vackert namn — just som våra stora kungar, alla tre Carlarne. Men hvad mer?

CARL.

Heta som de tre Carlarna — är det inte vackert så pass?

ANNA.

Men som de kallas till en åtskilnad: Carl X:de, den XI:te och XII:te, så måste väl han ha något, hvarmed han kan skiljas från de andra Carlarna och karlarna.

CARL.

Du kan kalla mig din Carl eller karl.

ANNA arm).

Inga räfbukter! Han slipper mig inie denna gången.

CARL.

År du inte nöjd med det: din Carl?

ANNA (sin hand hans mim).

Si så!

CARL (tar sakta undan den).

Men man kan ju inte tala när man har den der handen, hur liten den också är, för munnen. Du är en Evas dotter, märker jag, så nyfiken.Hå, man kan vål vilja en gång veta namnet på den

—— den (hejdar sig).

CARL.

På den — den? Säg ut.

ANNA.

Herre Gud hvad han, kungens jägmästare är envis. Ja, när han säger sitt namn.

CARL.

Topp! Jag heter Carl Frisk.

ANNA.

Nå, det är inte så olikt. En frisk gosse är han. CARL.

Men från denna stunden heter jag: du.

ANNA.

Nej, nej! Det går aldrig an.

CARL.

Kärleken jemnar allt. Säg nu du, och gör mig glad.

ANNA.

Vänta, vänta! Det sköt som en blixt ner hit; slog

djupt ner här [lägger handen på hjcrtat).

CARL.

Ett litet ord, bara.

ANNA.

Men stort till innehållet.

CARL.

Na, du min Anna?

ANNA [efter någon tvekan kastar sig ont hans hals).

Och: du min Carl!CARL och ANNA {blick sunkt i blick, hand hvi-lande i hand, upprepande än en gång).

Du, min Anna! Du, min Carl!

CARL.

Hur ljuft ett du i ynglingsörat klingar,

Furst af en flickas blomsterläppar sagdt.

ANNA.

Hvad tjusning det en flickas öra bringar Uppå en ynglings trogna läppar lagdt.

CARL

Och fastare än alla gyllne ringar Trolofvar tvenne unga hjertans hopp.

ANNA.

Och kring två ömma hjertans framtid slingar Det band, som inga öden lösa opp.

(Jagthom höras. De lyssna med oro).

CARL.

Hur stunden flyr på aldrig sänkta vingar För på dem bort två sälla hjertans ro.

ANNA.

Till afsked tvenne unga hjertan tvingar,

Som nyss hvarannan svurit ha1 sin trö.

CARL.

Snart jag af ödet mig den gunst betingar,

Att fly till dig. Till dess mig troget minns.

ANNA.

En gång vår kärlek fri och frälsad svingar Bort till den verld, der intet afsked finns.

rustar sig att gå).

ANNA.

Och du måste så snart — och nu gå? Kan du inteoftare komma? Inte längre stanna? Väntans dagar, o hur långa. Glädjens stunder, o hur korta!

CARL.

Icke ännu.

ANNA.

Och så kommer en dag, då du går — och inte mer kommer igen.

CARL.

Hvad tänker du då göra?

ANNA (anletet i sina händer).

Sörja och — dö.

CARL {fattande hennes händer i sina).

Min Anna, vi ha nu sagt h varandra mycket.

ANNA.

Som vanligt när du kommer. Och ändå ingenting af allt det jag sitter här och tänker ut när du är borta. Ack, jag olyckliga!

CARL.

Hur så?

ANNA.

Ålska en främling, en herre från staden, från hofvet. — Jag? ängens grässtrå, granskogens barr, bäckens bubbla, vägens sandkorn, intets * dotter. (, hom höres åter än närmare.) Hu! det är 80m domsbasunen i mina öron [siår sin arm om honom). Nej, dröj min älskling. O, hur återseendet är så kort, skiljsmässan så lång. Här sitter jag och spinner och spinner — och spinner in mina tankar i dig allt mer och mer tills tenen är full. Då tänker jag: när blir mitt sorgemått också fullt. Hvad har du gjort med mig — af mig? Jag förr så fri, så glad, min tunga som fogelns på qvisten, mitt sinne

2som vädrets i skogen. Litet betänka de höga, de stora, hur lätt vi ringa, vi jordens små, falla ett byte fur dera. Grymme jägare, jaga ej längre ditt villebråd, gif det nådeskottet, låt det få du fur en kula af din hand.

CARL.

Jägarens villebråd ej, men hans tro en gång.

ANNA.

Säg inte så, sjung ej så i rosens öra, fågel uppå liljeqvist. Det blir nog en annan visa till slut.

CARL.

Hvarför så sorgsen nu?

ANNA.

Jag vet det ej sjelf.

CARL.

Kan du ej lita på mig?

ANNA.

Förlåt mig Carl. Du ser nog ut som en ärlig gosse och man misstror ej den man älskar. Men ändå är det något — och detta något är mitt lilla förstånd {pekar på sin panna) och mitt oroliga hjerta, som säger mig, låter mig ana, att . . .

CARL

Att?

ANNA.

Ja, hvad var det nu jag ville säga? När du så ser mig i ögonen, så tycker jag att jag gör orätt mot dig, om jag säger det, och att jag ej kan säga’t, på det du ej må bli ledsen.

CARL.

Och du gör rätt deri, att du ej säger något, som gör mig ledsen i den stund jag lemnar dig. Ty dinaord klinga efter långe i min själ — gladt oin de voro glada — tungt om de voro sorgliga (en börs). Se håri Du kan, under det jag är borta, behöfva något.

ANNA.

Ingenting, utom lig sjelf. Hvad har du der?

CARL.

Litet guld.

ANNA.

Guld? Lat mig se. (öppnar och guldmynten) Ser guld så Ut? (stoppar in dem och ger börsen igen.)

CARL.

Och du ger dem tillbaka? Hvad kärleken ger, kan kärleken fursmå?

ANNA

Försmå? O nej! Aldraminst hvad som ligger i din hand. {fattar och ser på den) Ur den ville jag gerna, som sparfven plockar sina korn, plocka mina smulor, och sedan, som han, hoppa och qvittra af glädje och tacksamhet omkring den (kysser den.) Men hvad skulle jag med ditt guld? Jag är rik.

CARL.

Rik också?

ANNA.

Du tror att jag är en fattig flicka, som du kan se dfver axeln och kan köpa, du kungens jägmästare med snören på jackan och guld i fickan. (med honom till fönstret.) Ser du denna lilla trädgårdstäppa med sitt lilla blomsterqvarter, sina körsbär — ja, till och med äppleträd, som min salig fader planterat. Salems kyrka der, som Guds församling byggt? Insjön med ängarna kring och björkarna^ och kullarna, som Gud sjelf byggt? Alkdet der har den samme gode Guden gifvit mig att skåda, att njuta, att fröjda mig åt. Och min lilla stuga se’n, med löf på golfvet hela sommaren, granris om vintern, balsaminerna i fönstret, lutan på väggen . . .

CARL.

Du spelar och sjunger?

ANNA.

Hvad skulle en klockaredotter annat? Att låsa i Bibeln och sjunga psalmer, gamla och nya vackra visor, det lärde jag af min gode fader; liksom sticka, spinna och väfva af min englamoder . . . Nå än sen då . . . begge de stora Carlarnes, Carl X:des och XI:tes porträtter i glas och ram der på väggen. Hur ofta satt han icke, min fader,

framför dem — jag på hans knän •— och berättade för mig alla deras mandater. Jag tänker ibland, den som ändå hade den XII:s porträtt med — vår unga, vänsälla konungs.

CARL.

Det skall jag skaffa dig.

ANNA.

Och så skall du berätta mig om hans . . .

CARL.

Mandater? Nå dem får han skynda sig att utföra.

ANNA.

Det gör han nog, var man säker på det — bara han får stäfja sig litet. En faslig vildbasare och oförvägen sälle lär han vara. Tänk om någon olycka skulle hända honom — så säga och sucka alla. Också när bönen för konungen läses i kyrkan, så knäpper jag händerna så hårdt ihop och trycker ögonen så hårdt till, för att rätt innerligt, andäktigt bedja.CARL {rörd, ändrar samtalsämnet).

Du år således mycket rik?

ANNA

Vänta — det är ändå mer.

CARL.

Bevara mig! du riktigt skrämmer mig. Hur skall man töras fria till en så rik flicka?

ANNA (skrattande).

Ja, ja, gör dig inte för säker. Ser du, min Carl, när du besökt mig, så är det, så tycker jag att det är — men det är för tokigt!

CARL.

Så är det, så tycker du det är?

ANNA.

Som om allt det der vore höljdt i ett rosenskimmer — allt här inne öfverdraget med guld . . . Le åt mig. Nog vet jag att inte så är, inte så är i sig sjelf. Men ändå är det så. Och det är så — (kastar sig om hatts hals) för vår kärleks 8kuld. (Förnyade jagthomsskall.)

CARL.

Och ändå måste jag nu lemna dina rosenskimrande nejder, dina gyllne salar för några dar.

ANNA.

Väl inte så många?

CARL.

Men inte heller så få. Konungen ämnar sig på en jagt till Kungsör.

ANNA.

Måste du då alltid följa honom åt?

CARL.

Som skuggan kroppen.ANNA.

Hvad är jag då? Skuggan af en skugga.

CARL.

Låtorn oss nu åter icke hölja afskedets himmel med nya moln. Friskt mod! Jägarn tycker om muntra flickor.

ANNA

Nå väl, min raska jägare. Jag vill vara munter — synas munter, rättare sagt. Gå, skynda, och skynda hit igen.

GARL

En kyss — och så farväl.

ANNA.

När du kommer igen. Gå med Gud, Carl. Mina läppar äro förseglade tills du återkommer och löser inseglet.

CARL.

Du är sträng, Anna, mot din Carl. Men han vili

undergifva sig din vilja. (Han drar sig långsamt ut genom dörren,, under det hon håller hans händer qvar i sina. Kommen i dörren drar hon honom tveksamt tillbaka.)

ANNA.

Du går?

CARL

Jag måste.

ANNA (närmar honom till sig, förlägen,.

stum, sysselsatt att knäppa upp och igen hans rock, slutligen kastande sig om hans hals).

Så kyss mig, kyss mig dål

CARL,

Ditt hjerta smälte till slut, hulda flicka!ANNA.

Gå, gå!

CARL (tar en ring af sitt finger och trycker på hennes).

Bär den, tills jag igenlöser den. (Af.)

ANNA Ivinkande i dörren)•

Han försvinner allt mer och mer på skogsstigen, och min glädje med honom. Ack! så släpper man sin lycka ur sina armar, och får henne kanske ej mer derinom.

(Man hör jagthomsljuden afidgsna sig och småningom bortdö Anna med lu-tadt hufvud mot den tillslutna dörren)

Som du ett jagthorn bort i skogen hör,

Som för ditt öra mer och mer försvinner;

Så glädjen ock. En stund dig echot hinner — Det minnet är. Och det till slut ock dör.

(Still på förslå Akten.')u

ANDRA AKTEN*

FÖRSTA SCENEN.

(Stockholm. Konungens förmak.)

PIPER och Pagen D'ELLEV1LLE.

PIPER.

Och hvilka skäl? Några besök af konungen i en koja — hvad betyder det?

DELLEVILLE.

När der bor en vacker flicka, så plär det betyda något.

PIPER.

För unga pager, ja.

DELLEVILLE.

Men inte för unga majestäter?

PIPER.

Inga dumheter! Än sen?

DELLEVILLE.

En och annan kyss.

PIPER

Bagateller.

DELLEVILLE.

Också de? Men om nu konungen skickat henne sitt porträtt.

PIPER.

Han har så fan heller? Det vore för mycket.DELLEVILLE.

Och ändå mer dcrtil).

PIPER.

Behöfs inte; men säg ut.

D'ELLEVILLE.

Den ring, som konungen plär bära på sitt finger.

PIPER.

Nå, den?

DELLEVILLE.

Sitter på hennes.

PIPER (håller för hans och kör honom på dörren).

Ut, ut! Men tig, och se till, att fan inte tar dig. — Hå, hå, min unge herre och konung, kär öf-ver båda öronen. Nå, hvem kunde ha' något att säga om det? Hvem är icke så vid 18 år? Men på god väg måhända med förlofning, och förmälning i sinom tid. Serra dö! Här brinner det i nästa knut, och man måste skynda att släcka, innan det blir för sent. Ett raskt, ett djerft beslut!

ANDRA SCENEN.

(Kapellan BRUNNERUS från Salem inträder.)

PIPER.

Skall jag då behöfva med tjenliga medel hemta min gamle lärare och vän, för att någon gång få se honom? Har du helt och hållet vändt ryggen åt din fordne, icke så glömske, lärjunge?

BRUNNERUS.

Minister och komminister . . .PIPER

Nå, det låter ej så olika. Lägg ett ”com'1 till, så lia vi af en minister komminister. Och det är just en sådan med-minister, som ministern nu är i stort behof af.

BRUNNERUS (bugar sig)

Mycken ära för comministern. Grefven har, Gudilof, i de högre regionerna ej låtit sinnet förtorkas och hjertat förfrysa, har ännu gammal vänskap och gammalt skämt qvar.

PIPER.

Min far gjorde mig till adelsman, du till en kunnig man; gunsten till en hofman, nycken till en statsman. Jag är icke glömsk af någotdera. Låt se, hur gammal är vännen nu? Femtio år?

BRUNNERUS.

Så der omkring.

PIPER.

Och med detta halfva sekel på nacken går du rak och lätt.

BRUNNERUS.

Små bekymmer och små inkomster hvarken öfver-anstränga eller öfvermätta.

PIPER.

Och de gamle store greker och romare äro en kraftig näring.

BRUNNERUS

Med Guds ord till.

PIPER.

Och du går ungkarl ännu? Du skulle gifta dig. Det är ej menniskan godt att vara allena.BRUNNERUS.

Vi nämnde ju nyss ett litet, men godt sällskap; läggom kyrkan och mina åhörare till.

PIPER (honom på axeln).

Och en huld maka dertill — så är det komplett.

BRUNNERUS.

Men då skulle ock inkomsterna kompletteras. Salem är ett vackert namn, men ett klent sacellani.

PIPER

Nå, det hjelpes lätt.

BRUNNERUS Ukälmskt).

Men min gode grefve har väl icke skickat efter mig för att gifta mig.

PIPER.

Ho vet?

BRUNNERUS.

Och dermed var sådan brådska?

PIPER.

En gammal pepparsven, som du, har ingen tid att förlora.

BRUNNERUS

Till saken då.

PIPER (sätter sig).

Inte så häftig på den saken, min vän. Vi måste undangöra en annan liten sak först, taga en liten omväg. Och som dertill fordras sin tid, och Brunnerus kan vara trött efter den bråda färden, och jag får nog sedan stå på hofvet, så tag en stol och ryck närmare, och låtom oss 8lå 088 ned i all 8kön8 ro. (Hostar några gånger.) Ligger Salems kapellansboställe och klockargård långt ifrån h varand ra?BRUNNERUS.

Tvertom. Endast kyrka och kyrkogård skilja dem åt. PIPER.

Brunneru8 känner således helt säkert i en fader- och moderlös flicka i granngården?

BRUNNERUS.

Mer än väl. Jag har haft henne på mitt knä, sett henne växa upp, undervisat henne i kristendomen, och nära nog varit som en andlig och timlig far för henne — det sednare sedan föräldrarna för två å tre år sedan dött. PIPER. Vacker flicka? BRUNNERUS. Som en dag. PIPER. Bra flicka? BRUNNERUS. Bra? En engel. PIPER. Mycket sagdt. BRUNNERUS. Alldeles icke för mycket. Fadren, en Stockholms- virtuos, som förälskat sig i en ringa flicka och förlupit sig ut till det fattiga klockarbolet i Salem. Något under—

lig, musik hela menniBkan. Spelte orgor, sjöng och gret, tills han tidigt dog i lungsot. Modren ett godt och oförderfvadt naturbarn, kärlek och huldhet hela varelsen. Af dessa är Anna enda barnet, en fullgjuten harmoni, ett naturens söndagsbarn, som gått i skola hos solstrålarna, ängsblomstren, skogsdoftet, ty annars begriper jag inte hvar hon tagit det.PTPER

Talar som en beundrare.

BRUNNERUS.

Som jag ock är.

PIPER.

Och älskare?

BRUNNERUS [förtrytsamt).

Jag undanber mig.

PIPER.

Nå det är väl att du ej är det, ty flickan har redan en annan.

BRUNNERUS Iförvånad.)

Det har jag inte hört.

PIPER.

Brunnerus är en andans man och hör inte på sqvaller.

BRUNNERUS.

Det är annars tidigt.

PIPER.

Vackra flickor sökas snart opp. Och i denna älskare har hon kanske snart nog en friare.

BRUNNERUS.

Huru vet grefven det?

PIPER.

Jo, ser min vän, jag är en konungens man och måste hafva öronen vända åt alla håll.

BRUNNERUS.

Nå, måtte det vara en bra karll PIPER.

Åh, jo men i

Och hvem?Gissa. PIPER.

BRUNNERUS.

Den nykomne klockaren? {afsides.) Vore något för godt

för honom. PIPER. Bättre opp.

BRUNNERUS.

Någon af grefvens husfolk? Men en hederlig och bra karl skall det vara, det säger jag grefven.

PIPER

Bättre opp! BRUNNERUS.

En af de herrar som jagat der ute i vår trakt med konungen? Jag blir just orolig för mitt ”Salems blomster”, som hon kallas.

Bättre opp. PIPER.

BRUNNERUS {skämtsamt).

Grefven sjelf då?

PIPER (höjande båda armarna).

Bättre Opp! (Brunnerus förstummad. Piper sänker sina armar på hans axlar:) Konungen.

Konungen ? BRUNNERUS. PIPER.

Hans Maj:t vår Allernådigste Herre och Konung, Carl XU.

BRUNNERUS.

Hå! grefven är vid godt humör i dag.PIPER.

Jag är så fan heller! Sättom oss igen. Saken tål att sitta på.

BRUNNERUS.

Och jag skall taga den alfvarsamt?

PIPER.

Tycker Brunnerus då, att den är att skämta med?

BRUNNERUS.

Jag är som träffad af åskan. Håt mig hemta mig.

PIPER.

Gör det, men fort. Saken fordrar skyndsamhet; och jag är väntad af konungen. Här står en fara, kanske en olycka

för dörren.

BRUNNERUS.

Men flickan är en dygdig flicka.

PIPER.

Hvem sätter det i fråga? Alla äro dessutom dygdiga tills de fallit.

BRUNNERUS.

Och vår unge konung är ju en lika dygdig Herre?

PIPER.

Deri ligger just olyckan.

BRUNNERUS.

Jag fattar ej.

PIPER.

Jo, just derför, att han är den dygdigaste och sou-veränaste unge konung, så gifter han sig med flickan; och ditt vackra Salems blomster blommar en vacker dag på Sveriges thron.

Omöjligt!PIPER.

För kärleken och Carl XII är ingenting omöjligt.

BRUNNERUS (fasa).

Erik XIV och Karin Månsdotter.

PIPER.

Just så!

BRUNNERUS.

Bevare himlen dem och oss!

PIPER.

Men tror du ej, andans man som du är, att om han skall hjelpa oss, vi få hjelpa under? Här fordras preseuce d esprit; man måste ställa list mot jernvilja.

BRUNNERUS.

Ett djerft spel!

PIPER.

Om mitt hufvud, ja. Jag aktar dock den insatsen ej för stor, om jag kan frälsa min konung från en dårskap, mitt fädernesland från en skandal. Brunnerus måste bli min medspelare.

BRUNNERUS.

Och spela om mitt hufvud?

PIPER.

Jag tror ej att spelet är så högt. Och man måste ha sina blickar på målets eröfring, icke vägens faror.

BRUNNERUS.

Endast både väg och mål äro rätta. En intrig således? Sådant förstå vi oss illa på vi landtfolk.

PIPER.

Så mycket bättre vi hoffolk.

BRUNNERUS.

Nåväl! den fint spunna intrigen?PIPER (med stora steg af och an).

Di den store Gustaf Adolf var kär i den sköna Ebba Brahe, och den storsinta, men rättänkande modren ansåg sin pligt som drottning och moder, att förekomma ett äktenskap; men hon för väl kände sonens hjelteart, så i kärlek, som annat, för att hoppas på annat sätt kunna afböja det, så gifite hon, honom ovetande, den sköna Ebba med en annan, henne väl värd och värdig, den store er-öfraren Jakob De la Gardie. Så skall den sköna Anna giftas — och med en annan — och genast.

BRUNNERUS.

Ar det knuten?

PIPER.

Som komministern skall lösa eller rättare sagt: knyta.

BRUNNERUS.

Och den skulle konungen ej med Alexanders-svärdet hugga af?

PIPER.

Han skall det ej. Der stöter Hans souverfina Maj:t på ett ändå souveränare, det enda han respecterar, och djupt respecterar. Vår unge konung är en religiös herre, och ett religionens och kyrkans band skall han lemna oantastadt. Således: hon skall giftas — fort — tyst.

BRUNNERUS.

Och ”den store eröfraren, brudgummen, hvem är han?

PIPER.

Gif mig ett förslag du som känner flickan och orten.

BRUNNERUS (efter en stunds bryderi).

Den unge klockaren till exempel.

PIPER.

Exemplet duger ej. För liten hjelte för den eröfringen.

3BRUNNERUS.

Den nye Länsmannen.

PIPER.

Fy! Från Konungen ner till yttersta ändan af Konungens Befallningshafvande?

BRUNNERUS (ängsligt).

Nej, detta härdar jag ej ut längre.

PIPER.

Pröfvas skall flickan, och det hårdt; men förderfvas? Bevare oss himlen för det! Denna himmel vete, att jag ville, om jag kunde, sätta det älskliga barnet på mitt knä, hålla det i mina armar, att jag måtte hindra det att gå under. Nej, en man af heder, af hjerta, af bildning, som hon kan fly till i sin nöd, som kan bistå henne i hennes strider, som hon kan högakta, för att sedan få kärlek till. Ty dessa två: aktning och kärlek, de ligga ej långt från

hvarandra i ett vackert qvinno-hjerta. Och denna man (slår honom på är du, Brunnerus.

BRUNNERUS.

Jag?

PIPER.

Du och ingen annan.

BRUNNERUS (slåmed båda händerna ifrån sig).

Omöjligt. Ålder, heder, känsla — allt — uppreser sig.

Mot flickan? Nej!

PIPER.

BRUNNERUS.

PIPER.

Mot en förening med henne?BRUNNERUS.

Icke det just. Men mot tiden, sättet, omständigheterna. En öfverrumpling å min sida, ett nödfall å hennes. Femtio års gammal man, — aderton års ung flicka — ett svälj oss emellan.

PIPER.

Men icke befästadt, icke oöfverstigligt. Ditt hjerta är sparadt, icke bortpluttradt på små tycken och stora förvillelser. Det eldprof flickan har att genomgå gör hennes sinnesstämning allvarligare, det vill säga: gör henne äldre. Bildning är ungdom — den är din. Pröfning är mognad — den blir hennes. Du är ännu man — hon redan qvinna. — Således äro vi öfver det svalget. — Nu öfver ännu ett! Flickans kärlek har fått en hög flygt. Brunnerus är öfver henne, men lagom. Skilnaden är mera andlig än verldslig. Och äktenskap, der den ena si ungas för högt, den andra ryckes ner för djupt, äro icke lyckliga. Det gifves redan en förtrolighet er emellan, det tidiga umgängets, det andeliga utbytets. — Flera band fästa er således redan; läggom härtill äktenskapets* Det är ett heligt, icke minst i bådas edra ögon, och blir småningom ett lycksaligt för bådas edra hjertan. Och nu äro vi äfven öfver det svalget.

RBUNNERUS (håller jingrame i öronen).

Vik ifrån mig frestare! Jag är bedöfvad!

PIPER.

Besegrad. Det finnes ej ett annat sätt att frälsa flickan på samma gång som Konung och fädernesland.

Betänketid!PIPER.

Under det att mina springare återföra Brunnerus till Salem. Är flickan af åkta svenskt skrot och korn, är hon af sin lärare invigd i gudaktighetens läror, så skall hon, långt ifrån att gå under, gå klarare opp i ditt pre-sterliga tjäll, vid din uppbyggeliga umgängelse, i dina omhuldande armar. Och nu: far med Herrans fridl

(I det Brunnerus vill afiågtna tig, fattar han i hans händer.) Ännu ett

afskedsord i vigtskålen. Jag hade en gång en Lärare; när han stod på gränsen mellan yngling och man, så — så hade han en kärlek»

BRUNNERUS (öfverratJead).

O, min vän! — förlåt: min Grefve!

PIPER.

Nej, vän! — Låtom i denna stund alla samhälls-skillnader falla emellan ministern och komministern. Således din

vän, såsom du min. Jag rör vid våra ung-domsdagars tältdörr och begär gästfrihet irån gammalt. Du såg dagligen min syster, såg henne i de år då hon var skön, du ung. Din kärlek förblef stum och helig. Hon såg den; och för ditt värde, ditt mannamod att tiga var hon ej känslolös. Hon blef sedan en lycklig maka, du en ädel ensling. Jag fattar det: den man, hvilkens kärlek en gång blickat opp till höjderna, skall sedan ej lätt finna ett föremål för sin tjusning i kojan. — Se här

— här har himlen på den andra gränsen af mannaåren sparat dig en maka, ringa och dock hög, fattig och dock rik, ödmjuk och dock ädel. Hon är dig — du henne värd. Du skall en dag välsigna mig — hon dig

— och fäderneslandet eder båda. — Farväl!

(Omfamnar honom. De gå åt hvar sin dörr.)TREDJE SCENEN.

(Hom och Stenbock

STENBOCK.

Så det bär af igen, prisad vare himlen och vår unge Konung! Man kan då slippa den här qväfvande stads-och hof-luften.

HORN.

Jag, for min del, kan ej instämma i dina lofsånger. Jag väntar i dessa dagar min fästmö till Stockholm, och skulle mer än gerna utbyta jagtens mot kärlekens nöjen.

STENBOCK.

Duger inte, bror Horn, att hänga efter kärleksnöjen i vårt hof. Vår unge Konung finner ingen smak för sådana.

HORN.

Så mycket sämre for honom och oss.

STENBOCK.

Märker du inte hur' förbålt förlägen han, och hur öfvermåttan tråkigt hofvet blir, när de här Tyska och Danska prinsessorna anlända? Och likvisst äro de rätt söta. Eja, den som vore Kung i hans ställe; de skulle min själ icke återvända med oförrättadt ärende.

HORN

Nå, kära Stenbock, du ville väl inte gifta dig med alla?

STENBOCK.

Af allt hjerta. Han, en mäktig Konung, borde ha mitt hjerta, som lågar för alla, jag en fattig grefve hans, som lågar för ingen.HORN.

Men nog tycker jag, att hvad så kärlek som jagt angår, en Kung hade annat att göra.

STENBOCK.

Vänta man. Här blir nog annat ljud i skällan. Våra goda grannar Ryssen, Polacken osh Dansken lära slå sina hufvun ihop, glunkas det. Nå så slå vi dem i fiätsan.

HORN.

Det säges att Kungen inte gerna vill börja krig.

STENBOCK.

Låt dem börja, så fortsätter han; och de skola troligen få mer än nog af den saken. Jag tror att alla dessa jagter, ridter, upptåg och äfventyr af alla slag äro endast öfningar och förberedelser för krigaren. Han härdar sig för strapatserna, lär sig att träda faran under ögonen, träffa målet säkert. Vi träda nu björnen på gaffel, nästa gång

träda vi fienden på värj- och bajonett-spetsen Men se der är han.

F JER DE SCENEN.

(Konungen med omsorg klädd, samt åtföljd af Wranglama, -

kotoström;de förre).

KONUNGEN.

Godmorgon, mine herrar. Åren j tillreds att följa mig till Kungsör? Det skall blifva vår sista jagt före hösten.

STENBOCK.

Se'n låta vi räfvarne slå sina krokar kring bondgummans höns och nalle movera sig i bondfars hafreåker.KONUNGEN.

Har Hård goda hästar i ordning? Vi vilja göra resan kort. Det gäller dinka ben och breda bringor.

HÅRD.

Såsom alltid.

KONUNGEN.

Välan, begifven eder på väg; om en timma eller så, hoppas jag komma efter och vidare före er.

STENBOCK.

Vi följa i döden.

hård.

Hästarnas död, ja. Men tillåt mig, nådigste herre, att som en gammal trogen tjenare få varna och bedja: rid ej så vildt! Hästen har ju flera resor störtat under Ers Maj:t. Vi minnas, när sistlidna vinter nådig herrn låg sanslös nnder honom i en djup snödrifva, och hvar-ken han eller ryttaren kunde hjelpa sig opp. Hade inte Sparren kommit —

KONUNGEN.

Så hade väl någon annan kommit, eller hade vi kommit oss sjelfva på benen.

HÅRD.

Men en gång kan man komma under, så man kommer opp utan hufvudet.

KONUNGEN.

Jag tror minsann du har mistat ditt, kära Hård!

HÅRD.

Ja, gifve Gud, förr ån jag skulle se något korama åt Ers Majestäts krönta hufvud. ”Gud hafver skapat ”kreaturen att tjena oss, icke att vi med dem skola bryta ”nacken af oss.”KONUNGEN.

Es schadet nichts!

(Alla trf)

FEMTE SCENEN.

KONUNGEN {ensam).

Ditåt går vägen till Kungsör och dit min fård. Hitåt vägen till Salem och dit mitt hjerta. Nå hvarför går icke min färd dit mitt hjerta går? Ha! jag vill fly henne, rycka mig ur förtrollningen af hennes närhet, kasta mig in i jagtens vildaste nöjen. Dock, har jag ej nog, och nog mycket redan hänförts, bortförts af dem? Rusat fram i skogarna, tumlat om på springaren, svängt om i salens dansar, svärmat, yrat, rasat? O ja, ty kärleken, ljuset, lifvet, sällheten

brusto mig ännu då. Och nu då jag funnit dem, hvårföre fly dem? O, vårmorgonens doft i skog och mark, hvad är det väl mot ljufheten af hennes andedrägt? Insjöns spegel och sommarnattens lugn mot hennes ögons ljus och frid? Jagt-hornens skall, skogskällans sorl, mot hennes stämmas Ijufva klang, hennes suckars ömma melodi? Alla jagtens byten mot bytena från hennes blomsterläppar? Och dock besinna dig, Konungl Lägg din ynglingakärlek, ljuf som hela sommarhimmeln, i den ena vigtskålen. Din konungs— pligt, tung som den kalla norden, i den andra. (Med en ställning som härmar detta i verkligheten.) Väg —öfverväg! — Men

äro de då af elementer, som kunna vägas mot hvarandra? Eller kunde jag ej lägga dem i samma vigtskål, troheten och pligten — kärleken och kungligheten — jordens tvänne stormakter? (Går till ett fönster och stödjer sig mot dess post,) Hur vacker Julimorgonen på den spegelklara Mälaren, i de skogbekransade vikarna, på de mosskläddabergssluttningarna, framför de täcka sommarboningarna. Der har jag ditt rosenskimmer öfver naturen, Anna, min ros, här ditt guld öfver tingen, du mitt rödaste guld. O, en sädan boning, så liten, så återspeglad i vågen, så skyddad af björkar och alar, och du Anna på dess tröskel mig till möte, jag vid din sida, en man ur folket, lifnärande oss i mitt anletes svett med handen vid plogen, med bössan på axeln!

Ja, jag är hopkommen af naturens aldra enklaste elementer, af det enfaldiga i tingen, i slägt med barrskogen, bergforsen, malmbergen, snödrifvan, nordanvinden, våra dalars och höjders torftiga och blyga, men saftiga och doftrika örter.

SJETTE SCENEN.

(Bengt Oxenstjema, Piper, Walimetedt.)

OXENSTJERNA.

Vi komma utur Rådet och bedja nnderdånigst, att få föredraga några ärender innan Ers Maj:t nu åter drager af staden.

KONUNGEN.

Fatten eder då kort.

OXENSTJERNA.

Hvad de utrikes ärenderna först beträffar, så börjar det se krigiskt ut.

KONUNGEN.

Åndteligen?

OXENSTJERNA.

Våra grannar i öster och Böder synas till vår undergång vilja sammanrota sig.KONUNGEN.

Rota må de.

OXENSTJERNA.

Huru hemligt de än söka hålla sina rådslag, så tror jag mig vara dem på spåren.

KONUNGEN.

Man bör ej drifva på sin nästas spår.

OXENSTJERNA.

Ers Maj:t är en ung och öppen Herre, som tror andra vara så. Men jag är en gammal man, som länge fått följa verldens lopp, synnerligen politikens. Och min nådigaste Konung må förlåta mig, om jag följer det med misstankar.

KONUNGEN.

Men hvad vill man mig då?

OXENSTJERNA.

Åtskilligt. Sverige har genom Eders Majestäts krigiske och store förfäder och företrädare blifvit ett stort och mäktigt rike, länge stadt på eröfringens och segrens bana. Ej underligt om man befarar några ytterligare planer.

KONUNGEN.

Men jag har inga planer.

OXENSTJERNA.

Men de frukta.

KONUNGEN.

Låt dem frukta.

OXENSTJERNA.

Och hata i hemlighet.

KONUNGEN.

Låt dem hata i hemlighet.OXENSTJERNA.

Och meditera en öfverrumpling.

KONUNGEN.

Som vi skola prevenera. Vi ha regementerna marsch-och slagfärdiga. Min höge faders indelningsverk är färdigt, och den Svenske In del te må man ej komma för nära. — Hvilka äro då våra fiender?

OXENSTJERNA.

Vi famne Östersjön med båda armarna. Holland och England frukta ett mareclausum* Ryssen vill hafva åter Ingermanland och Kexholm för att komma till hafvet, Konung August vill återtaga Liffland och lägga det till Polen af samma skäl. Preussen vill hafva Stettin igen for att få Odern fri. Danmark ser med oro på Holsteina alltför djerfva tilltag, som ske under Ers Maj:ts beskydd, äfvensom med saknad på sina förlorade länder.

KONUNGEN.

Det var mycket det. Vi ha således hela verlden på oss. Nå, då måste vi slåss med hela verlden. Vi få då händerna fulla, mina herrar.

OXENSTJERNA.

Tag icke illa upp, om jag har något att ytterligare anföra, som kunde såra Ers Maj:ts öron.

KONUNGEN.

De sitta högre än så —

OXENSTJERNA.

De förmena, att då en så ung herre sitter på Svenska thronen . . .

KONUNGEN.

Ung blir väl gammal.QXENSTJERCA.

Och så hängifven på ungdomsnöjen.

KONUNGEN.

Såga de det?

OXENSTJERNA.

Så vore tiden nu att passa på.

KONUNGEN.

Nå, så vilja vi ock passa på. Eller hur, Piper? PIPER

Allt är i ordning, eller blir snart — må de komma!

KONUNGEN.

Så tänker jag ock. Men låtom oss höra grefve Bengt, min högtsalig faders och min erfarne utrikesminister.

OXENSTJERNA.

Efter Eders Maj:t täcktes erinra sig, att jag nådigst varit af Eders Kongl. Maj:ts herr fader, glorvördig i åminnelse, anförtrodd de utrikes ärendernas behandling, så vill jag, stödd på hans visa politik, i det längsta råda till freden.

PIPER.

Freden förvärfvas genom kriget, säger Bomaren. OXENSTJERNA.

Krig är verldens gissel, heter det ock.

PIPER.

Bättre förekomma, än förekommaS.

OXENSTJERNA.

Det är just så jag ock tänker, herr grefve: — förekomma kriget, nemligen.

PIPER.

Men hertigen af Holstein måste undsättas, emedanhan fir Hans Majito svåger och vån, och på det att Danmark må hållas i schack . . .

KONUNGEN.

Det sednare år ej min tanke. Vill jag hjelpa min svåger, så gör jag det för hans skuld, och skickar då trupper direkte in i Holstein. Vill jag tukta Danmark, så gör jag det för Sveriges skuld och då anfaller jag det härifrån. Jag tycker icke om räfbugter, icke ens i politiken.

OXENSTJERNA.

Mig synes ock, att hertigen drifver saken för långt mot Danmark.

KONUNGEN.

Det är likt honom.

OXENSTJERNA.

Och att han borde fä några goda råd.

KONUNGEN.

Gif honom dem. Men får ni honom att lyssna till dem, så är ni mig en riktig minister.

OXENSTJERNA.

För Holsteins furstehus har Ers Maj:t redan gjort så mycket — för mycket.

KONUNGEN.

Man kan aldrig göra för mycket för sina vänner.

OXENSTJERNA.

Men för sitt rike. (Kungen »er vred på m*u tiger.)

Hans Maj:t högtsalig konungen brukade af mig, uti sådana ärenden taga emot råd.

KONUNGEN.

Ja, med käppen.OXENSTJERNA.

Tog ock efteråt raison.

PIPER.

Herr grefven ser att Hans Maj:t vill kriget.

KONUNGEN.

Intet än, Piper. Rusta. Låt ee att våra vackra Skånska kavalleri- och infanteri-regementen dragas tillsammans kring Malmö och Landskrona. Måhända är en demonstration nog. Jag vill min höga frände konung Fredrik och hans lilla vackra Danmark intet ondt. Hertigen får i nödfall taga emot första stöten; kan ock behöfva stöta hornen af sig. Polacken känner oss från min högtsalig fader-faders tid. Ryssen från De la Gar-diers och Hornars. Och när vi räkas, skola de känna igen oss på dem. -

OXENSTJERNA.

Ers Maj:t är en lika vis som hurtig herre.

na går.)

WALLENSTEDT (i utgåendet Oxenstjerna).

Vi segrade på Piper den gången.

OXENSTJERNA.

Det lärer icke hända alla gånger, Gudi klagadt!

PIPER.

Ers Maj:t har blifvit mycket vis på en tid, om man får tro grefve Oxenstjerna.

KONUNGEN.

Skulle icke skada. Fruktar dock att åtskilligt återstår i den vägen. År Piper ledsen, att jag gick öfver på den gamle statsmannens sida, och icke alltid hör på unga brushanar?

PIPER [stött),

Nådigste herre.KONUNGEN.

Tag icke åt dig. Nog märker jag att krigets åskor samla sig öfver mitt hufvud. Men unna mig freden medan den varar, säkerligen icke så länge.

PIPER.

För jagter och lustbarheter.

KONUNGEN.

Tyst, tyst, kära Piper. Kom icke mitt ansigte att rodna, såsom mitt samvete redan gör. Jag vet, jag har lefvat vildt. Men min ungdoms yra skall här ha ettslut. Jag vill tänka på mitt rikes väl, och freden är ett sådant. Jag vill utbyta vildmarken mot rådsalen, mina nöjens stallbröder mot mina embetsmän, min armé, mitt folk. Jag är 18 år, det är icke mycket när man redan regerat i tre. Men jag är icke pojke mera. {vänd till Piper och Wattenstedt) O, hvarför gjorden j mig till souverän då jag ännu var pojke?

PIPER.

Af beundran för den unge furstens tidiga mognad och dygder. (« det han ajlågsnar sig, afsides) Den gången tappade jag mot den gamle ministern och den unga kärleken. De ville båda freden. Men kärleken plägar ej länge höra till fredspartiet.

ÅTTONDE SCENEN.

KONUNGEN.

Ni dröjer, grefve Wallenstedt.

WALLENSTEDT.

Nådigste konung.KONUNGEN.

Något sq valler? Jag har icke tid nu.

WALLENSTEDT.

Ers Maj:t täcktes endast skänka mig några ögonblick. Jag är i stora bekymmer.

KONUNGEN.

För pengar? Jag har inga.

WALLENSTEDT.

Väl värre än så: kärleks-bekymmer.

KONUNGEN.

Ni också? Men bed Gud bevara er. Ni är ju född 4631 — gamla mannen.

WALLENSTEDT.

För min sons kärlek.

KONUNGEN.

Bry er inte om de ungas kärlek. De sköta den sjelfva helst och bäst.

WALLENSTEDT.

Men det är det de gamla visa böra afböja.

KONUNGEN.

Men till de gamla och visa räknar Ni väl icke mig. Nå, har han hoppat i galen tunna?

WALLENSTEDT.

Just så.

KONUNGEN.

Nå, så kan han ju hoppa ur igen.

WALLENSTEDT.

Det är hvad han icke vill.

KONUNGEN.

Så låt’en sitta der.WALLENSTEDT.

Det år hvad jag icke vill.

KONUNGEN.

Men hvad har jag med er sons kärlek att göra? (afside») Jag har nog med min egen.

WALLENSTEDT.

Förbjuda den.

KONUNGEN.

Gör det sjelf om ni behagar. Men hvarför förbjuda den? Förbjuden frukt — har ni ej hört talas om den?

WALLENSTEDT.

En mesallians.

KONUNGEN.

Ar det en käring?

WALLENSTEDT.

Bevars, en ung flicka.

KONUNGEN.

Men giftasvuxen?

WALLENSTEDT.

Aderton år, så der omkring.

KONUNGEN.

Farliga år, min grefve. Och en årlig flicka? WALLENSTEDT.

Icke så alldeles.

KONUNGEN.

Åhä! Klämmer skon der?

WALLENSTEDT.

Utan börd.

KONUNGEN.

Hvad vill det säga? Är hon icke kommen till verl-

4den i en naturlig barnsbord? (då WalUmtedt aår förvånad) Förstå mig: är hon som Macduff skuren ur sin moders sida.

WALLENSTEDT.

Jag menar en vanbörding.

KONUNGEN.

Jag menar, ni är en vanvetting.

WALLENSTEDT.

Prestdotter i församlingen, en bondlolla.

KONUNGEN.

Nå, vore hon också klockaredotter. Hvad är er son? WALLENSTEDT.

Har nåden vara fändrik vid . . .

KONUNGEN.

Då är han ju mindre än ingenting.

WALLENSTEDT.

Och brukar min egendom . . •

KONUNGEN.

Då är han ju en landtlurk. Lika barn leka bäst. Hvem var er far, grefve Wallenstedt?

WALLENSTEDT.

Walliu8, biskop.

KONUNGEN.

Ja, nämnd biskop innan han dog; men, medan han lefde, en grälig prest. Hvad hette er mor?

WALLENSTEDT.

Luth.

KONUNGEN.

Den luten känner man. Edra anor tyckas vara hvar-ken många eller lysande. Er farfar då?

WALLENSTEDT [hostar förlåga).

Han var — var —• KONUNGEN.

En ärlig bonde, det kommer jag bättre ihog än ni. Nå, det var det bästa af alltihop. Roten är det enda som duger af hela stamträdet, såsom stundom är fallet. — A propos stam, så låtom oss ej gå så långt tillbaka som till paradiset; ty måhända ligger det icke så alldeles inom den genealogiska visshetens område. Men till arken. Derur flögo, utom en korp och två dufvor och det gamla herrskapet, tre unga par. Den ena var Sem. Han fick Asien, blef gul i synen af goda dagar och osunda dun-ster. Den andra Cham, han fick Afrika, blef svart i synen af arghet och solhetta. Den tredje, Jafet, han fick Europa; det var litet, men godt, och han blef derför röd och hvit. År nu den der prestmamsellen röd och hvit under ögonen, såsom de merendels pläga vara, så är hon af samma slägt och familia som din kärlekspilt. Gå der-före och gift dem. Och kom ihog, min nybakade grefve, att i mitt gamla Sverige är ingen vanbörding, som är född af ärlig säng. (Walienstedt af.) Ha, Anna, man har velat skymfa dig i dina gelikar. Troligen med afsigt. Så mycket bättre! Akten er att med edra räfbugter komma det unga lejonet för nära.

(Af.)

(Slut på Andra Akltn.')TREDJE AKTEN.

FÖRSTA SCENEN.

(Salem klockaregård. Samma rum som i första aklen.)

ANNA (inkommande med ett litet porträtt i glas ach ram).

Ett ridande bud med hans porträtt, Gud hvad han är snäll! Så ungt, så vackert, så likt — o, det är min gosse lifs lefvande. Men hvad? Carl XII står det härunder. Aha, du skalk; du lofvadc mig kungens, och du har här tagit ditt eget och skrifvit hans namn under. Du ville bry mig. Carl XII? Du flyger högt. Nå, det må du, min herrlige Carl. Men lika godt: kung eller älskare, det kommer just ut på ett och detsamma. Hvad är en kung, om icke älsklingen i allas hjertan? Och hvad är en älskare, om icke kungen i vårt hjertas rike? Således hänger jag det här {fäster det under de båda andva), så att på samma gång jag ser på våra stora Carlar, så ser jag ock på min egen sköne Carl. Gudomligt! Hur rik, hur lycklig år jag icke!

O Gud, hur blir ett hjerta rikt När sig en vän det får,

Och tycker att det gudalikt Ora hela verlden rår.

O Gud, når man är ung och kär Hvad hjerta man då bär!

Ljuft allt då fjerran är och när —

Allt som i himlen är.ANDRA SCENEN.

(Brunncrus inträder.)

ANNA.

Se min vördade lärare, gode granne, faderlige vän. Jag får ju kalla er vid alla dessa namn? Men hur har man kunnat så länge glömma Anna lill* i granngården?

BRUNNERUS.

Men du ser ju ut, som om du icke alls saknat mig, eller någonting i hela verlden.

ANNA.

Och skulle ni vilja, att jag såg olycklig ut när jag får se er? Men ni sjelf ser så allvarsam, nästan sorgsen ut. Något ledsamt i församlingen? Någon som ligger sjuk, o, kanske döende? Ni gråter med oss när vi gråta, kom nu och gläd er med dem, som glade äro. {bjuder honom en

stol, och sätter sig sjelf, såsom förr, på pollen).

BRUNNERUS.

Och hvarför är du så glad nu?

ANNA.

Öfver allting. Guds verld så skön, han sjelf så god, alla menniskor så goda, ni först och sist.

BRUNNERUS (fattande hennes hand).

O, att du alltid kunde känna dig så glad!

ANNA.

Hvarför icke?

BRUNNERUS.

Du blir icke alltid så ung.

ANNA.

Men så blir Gud alltid lika god, ni med.BRUNNERUS.

Vi skole icke alltid synas dig så. Du skall få din del af korset.

ANNA.

Då skall Han och ni hjelpa mig draga’t.

BRUNNERUS.

Visserligen, om du vill hålla vår hjelp till godo. (ser på hennes hand) Du har der en ring.

ANNA (lägger hastigt den andra handen öfver).

Men inte förlofningsring.

BRUNNERUS.

Men ... en ring ändå?

ANNA.

Se inte så ledsen, så sträng, ja, nästan ond ut.

BRUNNERUS.

Säg i stället: öfverraskad, förvånad. När fick du den?

ANNA.

Nyss, nyss, så jag inte hunnit visa den.

BRUNNERUS.

Och af hvem?

ANNA {länge förlägen och stum).

Ville ni inte skjuta upp den frågan?

BRUNNERUS.

Ja, om du så nödvändigt vill. Men sedan du ej mer har hvarken far eller mor, så har du ju brukat att förtro dig åt mig.

ANNA.

Jag har så nyss fått den, och var så glad öfver den, att jag icke kommit att tänka på det. Det skulle vara en hemlighet, så länge.BRUNNERUS.

En hemlighet? År det rätt af en ung, ensam flicka? ANNA.

När det inte är något ondt deri?

BRUNNERUS.

Det är det man just ej så noga kan veta vid dina år, din oerfarenhet. Det beror först och främst af hvem man fått den.

'ANNA.

År det möjligt Ack hur skall jag kunna säga det?

BRUNNERUS.

Då måste det väl inte vara så alldeles rätt, efter du inte kan sâga't.

ANNA {orolig').

Jo, jag skall säga t: jag har fått den af en gosse.

BRUNNERUS.

Hvad för en gosse?

ANNA (naivt).

O, en den aldra som snällaste gosse, vacker, ståtlig gosse.

BRUNNERUS.

Förstås! Som heter?

ANNA.

Carl.

BRUNNERUS.

Än mer?

ANNA.

Du Carl — min Carl.

BRUNNERUS.

Åhå! Din Carl? Redan? Och är du säker på det?ANNA.

Säker som på amen i kyrkan.

BRUNNERUS.

Och hvem är nu din Carl?

ANNA.

Nu är ni fasligt nyfiken, min snälle gubbe. Ja, då fick ni ju hela hemligheten.

BRUNNERUS.

Ser du der faran af hemligheter, du får icke, kan icke, vill icke tala sanning.

ANNA.

Nå, då! Men nämn för allt i verlden inte om det i socknen; hvad de då skulle få att tala och förtala mig. (drar hans öra ner till sin mun, doek hörbart:) Kungen8 jägmästare.

BRUNNERUS.

Det var mycket, det.

ANNA.

Ja, en grufligt hög herre.

BRUNNERUS.

Och bekantskap, förtrolighet, hemlighet med en hög herre?

ANNA.

Ja visst! Jag har sagt honom det; men han hör inte på det örat. Kärleken gör alla lika, svarar han jemt.

BRUNNERUS.

Kärleken?

Vår, förstås!

ANNA.

BRUNNERUS. Han älskar dig då?ANNA.

Ja, gör han så.

BRUNNERUS

Ån du? (då hon tiger) Du älskar väl honom tillbaka?

(då hon åfven nu tiger).

ANNA.

Det har jag aldrig sagt honom; tycker ni det? BRUNNERUS.

Men det är väl ändå så?

ANNA {döljer sig med förklädet).

Ja, Gud hjelpe mig så sannt, unga flicka!

BRUNNERUS (högtidligtk

Ja, Gud hjelpe dig så sannt, arma flicka!

ANNA (orolig).

Det låter för ängsligt: ”arma flicka” I Och med en sådan ton. Säg inte så; jag blir så rädd.

BRUNNERUS (fattar åter hennes finger).

En dyrbar ring.

ANNA

Ja, han är så rik. De äro alla rika der i Stockholm, Och aldramest pa hofvet. (tar ringen af fingret och visar honom.) BRUNNERUS.

Ha, en kunglig krona inuti?

ANNA.

Ja, ty han är ju som jag sa' nyss, kungens jägmästare, och derför har ringen en kunglig krona, kantänka. Kanske har han också fått den af kungen. Han står så väl hos honom, de äro som kroppen och skuggan, säger han, och han skryter visst aldrig.

BRUNNERUS.

Och hvad gaf du honom igen?ANNA.

Inte hade jag något att ge.

BRUNNERUS.

Intet?

ANNA.

Nu är ni för närgången, min gode gubbe.

BRUNNERUS.

Förlåt mig. Du kan ha stora skäl att tycka så. Men jag har ock mina mindre.

ANNA.

Om ni just skall veta't, så . . .

BRUNNERUS.

Om du kan säga't, så . . .

ANNA {drar hans hufvud tUl mun i a/sigt att hviska, men säger dock).

En kyss.

BRUNNERUS.

Hå, inte merl

ANNA (litet ond).

Kanske två. Men nu är det rakt slut, må tro mig eller ej.

BRUNNERUS.

Blif inte ledsen, älskade, goda Anna lili'. Haf fördrag med mig; du skall få förklaring, {afsides) AckI allt för snar, allt för bitter, (högt) Du är då säker, att han är kungens jägmästare.

ANNA.

Han narras inte.

BRUNNERUS.

Men om han nu gjort det?ANNA.

Kungens jägare, då. Hvad gör det mig? Jag håller lika mycket af honom för det, ja, ändå mer; ty då vore han min gelike.

BRUNNERUS

Men om han nu tvärtom vore ändå mer?

ANNA.

Jag bryr mig hvarken om, om han är mer eller mindre. Höghet eller ringhet, hvad har det med vår kärlek att göra?

BRUNNERUS.

Mycket mer, min flicka, än du tänker.

ANNA.

Jag tänker ingenting, jag bara älskar. Det är inte värdt, att man söker rubba min tro på honom och skrämma opp mig.

BRUNNERUS.

Gifve Gud, att jag sluppe. Men din tro på honom skall snart rubbas, och du blifva uppskrämd.

ANNA (springer opp).

Jag är det redan. Hvad är det då? Hvad menas med alla dessa hemlighetsfulla ord, med detta jemkande och tassande omkring mig i allt trängre och trängre kretsar, i hvilka man tränger in på mig, och klämmer ihop mitt bröst?

BRUNNERUS.

Den här ringen . . .

ANNA.

Den der ringen?

Är af . . .

BRUNNERUS.ANNA.

År af?

BRUNNERUS.

Konungen.

ANNA.

Nej, af min vän.

BRUNNERUS.

Det der porträttet . . .

ANNA.

Det här porträttet?

BRUNNERUS.

Är af konungen.

ANNA.

Nej, af min vän.

BRUNNERUS.

Och din vän är kungen — och kungen är din vän.

ANNA.

Det säger ni så alfvarsamt.

BRUNNERUS.

Är det då att skämta med?

ANNA.

Nej; men att göra mig yr, tokig med. Konungen, vår unge, nådige konung, Carl XII. Tala! (skakar honom.) BRUNNERUS.

Har jag då ej talat?

ANNA.

Sanning?

BRUNNERUS.

Brukar jag då tala osanning för dig?ANNA (utom sig, med ett glädjeskri).

Min vän är kungen och kungen är min vän. Jag har hans kärlek. Jag har läst den i hans ögon, han har hviskat den i mitt öra; han har tryckt den på mina läppar, tryckt den på mitt finger. Jag bär hans ring, jag har hans bild. Kan kärleken göra sådana under på jorden, hvilka kan han då ej göra i himmelen? [fattar ringen) Låt mig få betäcka dig med mina kyssar, tills jag får kyssa den hand, som burit dig, hölja dig med tårar af tacksamhet, förtjusning, salighet, (faller på knä framför porträttet) Låt mig knäböja här inför din bild. Så ligger mitt hjerta, min själ, min hela varelse på knä inför dig, du bildens urbild, du kärlekens urbild. Vidga dig mitt hjerta, att du må kunna rymma så mycken sällhet, att i dig må få rum så mycken kärlek, som ännu funnits i något bröst på jorden.

BRUNNERUS följande henne med beundran och rörelse, af sides).

Hur skall jag kunna störa en sådan lycka? Slå ner som en åskstråle från denna klara himmel i denna lycksalighetens dal? Som en stormil fara fram öfver denna kärlekens blomsterverld? O, kan jag icke kasta detta grymma uppdrag ifrån mig? Men då kom en annan och grep, med ännu hårdare hand, i detta luftslott — och henne sjelf. O! jag får ej.

ANNA (som tagit porträttet i sina händer och kysst det).

Låt mig trycka dig till mitt bröst, tills han trycker mig till sitt. O, skynda, skynda och slå dina armar omkring detta bröst, att det ej af sin sällhets öfvermått må brista sönder; hjerta mot hjerta, hårdt, fast, evigt! (härvid

krossas glaset. Bekymrad vill hon upphemta och inpassa bitarna).BRUNNERUS.

Lemna det försöket, Anna lili'. Du får lika litet till ett helt igen det der splittrade glaset, som din splittrade lycka. Kom hit, mitt barn, och sätt dig hos mig.

hon återtagit platsen på sm pall, fattar han hennes händer mellan sina)

Kungen älskar dig således, och du älskar kungen.

ANNA.

Ja, o ja l

BRUNNERUS.

Hvad skall blifva deraf, mitt barn?

ANNA (länge tyst betraktat honom).

Hvad vet jag?

BRUNNERUS.

Derpå har du naturligtvis ej kunnat tänka. Men nu måste vi taga den saken i betänkande.

ANNA.

Hvad skall jag kunna tänka?

BRUNNERUS.

Ja, fråga dig sjelf.

ANNA.

Ack, jag enfaldiga flicka.

BRUNNERUS.

Och kär dessutom, hvad kan man då begära? Men du ser, att du måste komma till en tanke i den här betänkliga saken. Vill du att jag skall hjelpa dig der vid?

ANNA.

Gör det, ni som alltid hjelpt mig till ljus när det var

mörkt här. (pekar på pannan).

BRUNNERUS.

Låtorn 088 då slå våra hufvuden ihop. Hvad tänkerdu då nu: skall kungen gifta sig, eller icke gifta sig med dig?

ANNA {lutande eftertänksamt i

sin hand).

Det har jag svårt att svara på.

BRUNNERUS-

Jag säger som du. Ty vi kunna ej se in i konungens hjerta, ännu mindre i konungarnes konungs råd. Men låtom oss nu först antaga det ena fallet, och detta det värsta — att han icke gifter sig med dig. Antingen så att hans kärlek är flygtig — såsom ofta ungdomens år . . .

ANNA.

Nej, neji Han är en stadig, trofast gosse.

BRUNNERUS.

Gos9e? Kungen?

ANNA.

O, o! jag kommer inte ihog mig.

BRUNNERUS.

Eller också så, att han betänker sig två gånger innan han tar ett så förunderligt, vidunderligt, ja förkastligt steg, ångrar sig, flyr dig. Hur går det då med dig?

ANNA.

Jag sörjer, förtviflar, dör.

BRUNNERUS.

Detta är ändå ej det värsta.

ANNA.

Hvad, döden?

BRUNNERUS.

År icke det värsta, min Anna. — Eller kungen kommer hit utan tanke att gifta sig med dig; kommer dra-gen af sin kärlek, sin passion hit, ofta, hemligt. Skolen J komma skuldfria, utan att brännmärkas ur dessa frestelsens eldprof!

ANNA.

Är jag då ej en dygdig flicka?

BRUNNERUS.

Visserligen, mitt barn. Ingen kan mer än jag bevittna ditt hjertas englarenhet. Men en ynglings kärlek har redan tidigt, och en flickas slutligen också sina frestelser. Han har redan fått dina kyssar.

ANNA.

Men ej så ofta han begärt.

BRUNNERUS.

Hittills. Men du skall snart gifva honom så ofta ‘ han begär; sedan utan att han begär. Och begären vexa af deras mättnad, tid, lystnad, och kunna komma dig på fall, blygd, sorg. Och han vänder dig med leda och förakt ryggen.

ANNA.

Nej, nej! Ni har ju lärt mig Herrans vägar. Och han är ju sjelf ren och ädel. Och när man älskar rätt, så kan man ej vilja sin kärlek så illa.

BRUNNERUS.

Jag ger dig fullkomligt rätt; jag går öfver på din sida. Renhjertad, ädel skall han hålla sin ungdoms kärlek helig.

ANNA.

Hvad ni är god! Hur lycklig ni gör mig, att ingen skugga kasta på honom, på oss; att vår kärlek lemnas fläckfri för mina blickar, som han är i våra hjertan.BRUNN ERUS.

Låtom 088 då nu se till andra möjligheten: konungen, Sveriges, Göt hes och Vendes konung m. m. m. nri., gifter sig med Anna i Salems klockargård.

ANNA {förskräckt).

IIvad säger du?

BRUNNERUS.

Ja, hvad säger du sjelf? Är det möjligt?

ANNA.

Men för en kung är ju ingenting omöjligt.

BRUNNERUS.

Du misstar dig. Sådant kan blott sägas om ko-nungarnes konung, icke om jordens konungar, hvilka såsom andra menniskor stå under mensklighetens lagar, inom dess gränser af pligt, lag, nödvändighet och denna högre ordning, genom hvilken försynen herrskar öfver alla och allt.

ANNA.

Men gifta sig kunna de väl som de vilja.

BRUNNERUS.

Icke det en gång — och kanske det minst. Men antagom, att konungen slutligen ville gifta sig med dig och upphöja dig till sin höga gemål, till Sverges Drottning.

ANNA.

Drottning I

BRUNNERUS.

Visserligen; hvad annars? I sanning dina tankar flyga högt, Anna lill.

ANNA.

Nej, nej! De flyga icke så.BRUNNERUS.

På samhällets höjder har man ej blott höga fördelar och fröjder; man har der ock höga pligter, djupa vådor, sträng dom. Och att tala endast om det lilla i detta stora: vet du hur du skall kunna skicka dig, värdigt din höga plats, thronen — din höge gemål konungen — värdigt som det stora Sveriges höga drottning?

ANNA.

Stackars Carl!

BRUNNERUS.

Stackars Anna.

ANNA.

Jo, jag lofvar att de skulle skratta åt mig i mjugg — peka finger åt mig på min rygg, de der förnäma herrarna och fruarna på hofvet och i Stockholm.

BRUNNERUS.

Och i landet då?

ANNA.

Mitt namn skulle bli en visa i hela landet — det är för mycket ([öfverväldigad af ångest).

BRUNNERUS.

Ja, det vore synd, du som hittills varit vår ögonsten och hjertefröjd. Det är väl att dina föräldrar hvila i grafven.

ANNA

Säg inte så; det går som ett svärd genom min själ.

BRUNNERUS.

Och hur skulle det gå konungen? Du skulle ju vara honom, som Guds ord säger om qvinnan, en gyllene krona på hans hufvud. Men det tadel, detåtlöje, den harm som fölle på din lott, skulle de icke återfallapå hans hufvud? Ju mer han älskade, dess djupare skulle han lida för och med dig. Och skulle han3 öra alltid blifva doft för landets missnöje och verldens dom? Hans förstånd alltid blindt för den ungdoms-öfverilning han begått? Hans hjerta alltid stängdt för den ånger, som slutligen skulle vakna? Men utom dessa obehagligheter^ de der såsom ett kallt takdropp skulle falla öfver honom dag och natt; hvilka vådor kunna icke hota honom och skaka hans thron? Den gamla adeln, som af den stränga reductionen — som du hört så mycket om — blifvit så hårdt träffad, skulle kunna draga både sin vördnad och lydnad från en herre, som till all sin fordna ungdomsyra lade obetänksamheten af en sådan förening — förödmjukade och sårade den i dess fördomar eller åsigter om det passande och skickliga

— på samma gång han stämplade sig sjelf för låga tycken, ohejdade lidelser.

ANNA.

Förskräckligt!

BRUNNERUS.

Du har vid spiselbrasan mången gång hört berättas om en Erik XIV, som gifte sig med en Karin Månsdotter, dermed fullbordade sitt fall, släpades ur fängelse i fängelse och dog förgiftningsdöden. Hans maka måste fly fäderneslandet och fick slutligen gömma sig i en vrå bortom hafvet; under det att ende sonen, till Sveriges thron ämnad prins, hemlös, medellös, hjelplös irrade kring verlden, tills han slutade ett sorgligt lif under bar himmel i detta oss så fiendtliga Ryssland. Ville du öfver gemål och barn möjligtvis draga sådant? Taga på dig samtidens förbannelser, fäderneslandets oredor och efterverl-dens dom?ANNA.

HåU, håll! Håret vill resa sig på mitt hufvud. Bed honom, att han öfverger mig, stöter svärdet i mitt bröst. — Ack! ändå en tröst att få dö för hans hand.

BRUNNERUS.

Och du tror, att han skulle ha hjerta att göra det?

ANNA.

Så går jag och kastar mig i sjön derute.

BRUNNERUS.

Och du skulle ej vilja hafva ,en plats bredvid dina föräldrar der ute på Salems kyrkogård, eller bredvid dem deruppe i Herrans gårdar?

ANNA.

Så säg mig: hvad skall jag göra?

BRUNNERUS.

När du, välsignade barn, kommit till något mera lugn, så skola vi tala derom; icke nu, i morgon kanske.

ANNA.

Så godt först som sist. Till lugnet kommer jag aldrig. I morgon ligger jag sjuk, död. Mitt blod sjuder, mitt bröst brinner. Låt mig komma ut och få vatten att 8valka mig med (på Brunneri tillsägelse inkommer Brita med en skål vatten).

BRUNNERUS [torkar svetten ur pannan).

Vid mången sjukbädd har jag sutit, mången dödskamp sett, många själsqval bevittnat, men aldrig har det varit mig så tungt som här. I dag intet mer. Sorgens bägare är redan bräddad till randen.

ANNA (inträder stödd på den gamla tje-

narinnan).

Jag kunde dricka ut sjön derute, utan att det svalkade.{kastar sig på en stol och betraktar den tömda skålen). Ur denna skål

gaf jag honom sist att läska sig. H vilken styrkedryck han har nu gifvit mig.

BRITA.

Hvad har pastorn gjort barnet? Som ett blomster, en fogel var det i morse (efter hennes och omsorger med

Anna). Jag vill springa efter de sura droppar, som hennes far brukade vid sådana tillstötar.

ANNA.

Kära gumma, jag har fått sura droppar nog {gumman skyndar ut. Efter lång stunds tystnad) Nu Vet jag hvad jag 8kall göra; jag skall lägga mig och dö, så kommer jag ingen olycka öfver honom, ingen blygd öfver mig, sorg öfver er. Är min vän nöjd med det?

BRUNNERUS.

Bästa, dyra Anna, minst af allt i verlden nöjd med det. Men du skall lefva.

ANNA.

Och det kan man säga och önska mig?

BRUNNERUS.

Herren förvandlar tider och stunder.

ANNA.

Det vet jag bäst nu.

BRUNNERUS den återvändande gumman).

Skynda, bädda hennes säng.

ANNA (t det de taga henne mellan sig).

Den bäddar jag nu som bäst åt mig — »min brudsäng så röd».

(Stul pä tred .dieter/.)FJERDE AKTEN.

FÖRSTA SCENEN.

(Salem. Annas boning såsom förr. Prostinnan Grotera nära

fulländande Annas brudklädsel. Anna blek och stum

lutande sitt hufvud mot stolskarmen).

PROSTINNAN.

Hdde du någonsin kunnat föreställa dig, mor Brita, att .din Anna skulle bli så grann?

BRITA

Ja, nog är hon grann, men också så blek och så förgråten. Gråt inte så, kära barn.

ANNA.

Jag låter er ju göra med mig som man vill; låten mig dä gråta som jag vill.

PROSTINNAN.

Kära mor Brita, tag inte så illa vid sig. Yi gråta ju alla så på vår bröllopsdag. Är det af glädje eller sorg, det vet man ej så noga. Hjertat sitter en i halsgropen — det är hela saken. Men det förstår du inte, som aldrig varit gift.

BRITA.

Hade väl kunnat, jag som andra.

PROSTINNAN.

Förstås; men du var för förståndig.

BRITA.

Jag hade väl mina giftastankar, jag, som andra syndiga menniskor. Men såg jag på dem som gifte sig,som voro gifta, så gråta de när de gå i brudsäng, så gråta de när de ligga i barnsäng, så gråta de öfver man och barn som

lefva, och sist gråta de öfver dem om de dö.

PROSTINNAN.

Skräm inte opp flickan ännu mer med ditt enfaldiga prat. Tala hellre något vackert.

BRITA.

Nå, då skall jag tala om bruden sjelf. Se en så vacker brudklädning, tjocka sidentyget. Nå-nå, en så vacker kropp kan väl anstå en så vacker drägt, att draga len kläder såsom de som äro i konungahusen.

PROSTINNAN.

Också är det en konungsman, som har skickat denna dyrbara bruddrägt, kungens högra hand, säga de.

BRITA.

Som haft sin hand med i det här? Här är så mycket hemlighetsfullt och besynnerligt, att man just kan börja fantisera.

PROSTINNAN.

Han har varit vår pastors discipeL

BRITA.

Voj, vojl Sådant folks barn behöfva också studera? Jag trodde de voro födda med katchesen och psalmboken i skallen på sig.

PROSTINNAN.

Annat slag, sa' min salig man.

BRITA.

Och så vackra brudlockar. Nå, det var inte så svårt att göra något af det håret. Så många gånger jag slet med det när hon var en liten flicka. Sällan hade honn

tid att sitta stilla så länge. Det hette då: ”hvad du är långsam, hvad du är fubblig”. Men när hon blef stor och sjelf skulle kämba’t, då kunde hon sitta länge och väl och breda på’t, och beskåda’t.

PROSTINNAN [vill fatta brudkronan-på bordet).

Och nu sist kronan.

ANNA och betraktar den).

Således ännu en krona! Jag må undra hvilken som har de flesta törnena — denna eller den der andra, (lemnar den ifrån sig.) Som du Vill, Gud, icke SOm jag! (återsjunker i sin förra ställning och stumhet.)

BRITA [då kronan är påsatt, slår hon af beundran ihop sina händer).

Salems blomster!

ANNA.

Blekt och förvissnadt.

PROSTINNAN.

Har jag inte gjort min sak med smak?

BRITA.

Bästa smaken hade vår Herre, som skapat hennes kropp så fin. Nästan för vacker och ung för en sådan gubbe.

ANNA (

Säg icke så. Vore jag än klädd från hjessan till fotabjellet i siden och ädelstenar, så vore jag honom icke

Vård. (sjunker tillbaka.)

BRITA

Tag icke så illa vid sig. Nog är han en andans man. Böcker har han från golf till tak, läser i dem natt och dag. Predikar gör han som en biskop, och inte har Anna lilla varit utan far och mor så länge han gått iuoch ut här. (afsides) Men nog vet jag en ann, som gått ut och in hår, den der långa, unga jägaren, och nog såg jag hur det var. Men så kom pastorn en dag som jehu, och så stängde de sig inne, och så kom lian och så gick han, och så gret hon, och så spotta hon blod, och så lyste det om sönda'n. Det har inte allt gått så rätt till. Det är väl någon svartkonst i de der böckerna med svarta och hvita ryggarna, och nog vet han mer än andra.

(Prostinnan och Brita draga sig vt under följande scen.)

ANDRA SCENEN.

Grefve Piper hand i hand med Brunnerus.

PIPER (till Anna).

Er brudgum har varit min andlige fader. Jag har utbedt mig af honom, som jag nu utber mig af er, att på dessa ögonblick få såsom den fader- och moderlösas fader lägga hennes hand i hans.

ANNA.

En oförtjent heder, herr grefve.

PIPER.

Ej oförtjent dock, om ni räknar den för någon.

(betraktar henne med stigande beundran) Förlat ODQ jag ej kan dölja min öfverraskning.

ANNA.

Som ni sjelf beredt er, då ni skyndat att pryda offret.

PIPER (till Brunnerus).

Hon är ju förtjusande.Och hvilket ni nu ytterligare blomsterströr i den stund det förs till altaret.

PIPER (till Anna).

Ni är bitter, och har dertill rättighet i denna stund; och skuldbelastad som jag här synes i edra ögon vill jag förblifva stum, lemnande åt en nära framtid, er aktningsvärda make, ert eget goda förstånd och hjerta, att rättfärdiga mig. (fattar hennes hand) Ty jag tviflar icke att den unga qvinna, som kunnat lika hjeltemodigt som frivilligt göra ett sådant offer af sin kärlek åt sin pligt och sitt förnuft, också skall vara nog rättvis och ädel, att en dag se hvad som nu skett i en annan dager. Den Försyn, som vakar öfver de rättänkandes, rätthandlandes öden, skall ur dessa dagars strider och nöd låta framgå ljus och frid. Och att tala om lycka— ett ord som vi likväl ej få fästa för mycken betydelse vid och vigt uppå — ni skall, efter dödligas mått, njuta och skapa mer lycka här i dalen, än der oppe på de höjder, från hvilka ni nu Sänker edra tårade blickar. {Till Brunnerus, sedan han vinkat en betjent som på en tallrick framräcker ett papper) Min Vän, hittills hafva dina anspråk varit under dina förtjenster, nu blifva de under dina behof. Se här fullmakten på Kimsta pastorat i det vackra Östergyllen.

ANNA (fattar Brunneri arm).

Min brudgum . . .

BRDNNERUS (med en afböjande rörelse af handen).

Var lugn, min brud.

PIPER.

Der ligger mitt herregods Löfsta. Du blir än engång min lärare, som jag din lärjunge. Vännen må väl ej stöta tillbaka vännens hand.

BRUNNERUS.

Skedde det af stolthet, så skulle jag rodna; sårade jag dermed den hand, som så ädelmodigt bjuder sig åt mig, så skulle jag hölja mig med otacksamhetens föraktlighet. Men jag har funnit min belåtenhet i det lilla. Jag är nu med nya band fästad vid denna vackra nejd.

PIPER.

Men du är ej mera ensam, du har en maka att sörja för.

ANNA.

Det är just hon, som gör detta enda äktenskapsför-behåll, att icke ryckas från födelsebygd, barndomsnejder, föräldrahydda, föräldragrafvar. Och jag är uppvuxen i det enkla, der de små behofven bilda de stora tillgångarna. Och jag hoppas, att göra af qvinnan en hjelp, icke en börda.

BRUNNERUS.

Min grefve, ni har hört bådas tankar.

PIPER.

Som jag måste vörda — tänkesätt ej mindre sällsynta än ädla. i sliter sönder fullmakten och lägger den åter på).

Jag står då fattig inför er.

BRUNNERUS.

Nej, de höga, som akta de ringares tänkesätt och känslor, gifva oss mer än gods och guld.

PIPER (ett på tallricken liggande smycke).

Tillåt mig då att åtminstone slinga detta smycke kring en hals, der behagen redan fästat sitt. det kring Annas hals och trycker en lätt kyss på hennes panna.)Uppmuntrad af sådan godhet vågar jag bedja om en ännu dyrbarare gåfva, bedja med darrande läppar. {med ansträngning) Han, konungen ville jag säga, skall döm-ma mig som den trolösaste, lättsinnigaste, ovärdigaste af alla qvinnor. (då Piper står svarslös) Det är grymt, är förfärligt, att stå fördömlig, i dens ögon, som man bragt ett offer, tusen gånger större än lifvet. Skall han ej en gång få känna rätta förhållandet?

PIPER.

Han skall.

ANNA.

Och snart?

PIPER.

Utan tvifvel.

ANNA.

Ert riddersmannaord . . .

PIPER.

Och min hand.

ANNA (tar ringen af sitt finger och räcker den åt honom)

Och se här den ring, som icke längre får dröja på detta finger. Lemna honom den och säg honom, att han icke en

annan gång skall leka med sådant, och med unga, oerfarna hjertan, — att . . .

PIPER.

Han har ej lekt. Det är verlden, som leker med konungar, som med oss andra dödliga. Liksom ni, så bringar han detta offer åt sin höga pligt, sin höga ställning, sitt höga ansvar. Mindre lycklig än ni, för att döfva sina qval, störtar han sig i krigets larm och förvandlar hjertats strider i slagfältens.Såg honom, att — att — Nej! Nej intet hårdt, intet bittert ord. Säg honom tvertom allt, hvad kärlekens farväl har ömt, hvad tacksamhetens känslor har heligt, hvad minnets trohet har odödligt. Säg honom, att denna ring, som jag höljt med mina kyssar, sköljt med mina tårar och vid hvilken jag nu fäster mina välsignelser, mina förböner, skall blifva en ringborg kring hans bröst. Och nu — Ni har skänkt mig till slut lifvet och hvad som är mer än så, friden. Välsigne Gud eder — och honom.

PIPER (lägger deras händer i hvarandras.

Orgeln tonar från kyrkan; i dörren visa sig prostinnan och brudtärnorna|.

Helgedomen, altaret, förbundsstunden kallar eder — mig min konungatjenst. (brudparet ajlågsnar sig Piper blickar rörd efter dem och utbrister:)

Hvar finns ett hem, på höjden, uti dalen,

Der ej ett hjerta kämpar striden ut?

Der icke sakna’n, mistningen och qvalen Bland tårarna sitt hemvist ta till slut?

Hvar finns den låga, undangömda hydda,

Dit icke 60rgen hittat vägen än?

Hvar finns den borg, som höga murar skydda,

Att sorgen ock ej har bestigit den?

På kärleksluften hjertan, unga, ömma,

Sin lyckas luftslott bygga luftigt opp;

Och älska, tjusa, tjusas, svärma, drömma,

En framtid full af sol, af ro, af hopp.

Uti hvarandras drömska blickar glömma Den stränga, tunga verklighetens verld,

Och på hvarandras druckna läppar tömma Den stund, som är ett sekels lycka vård.Se, då från solklar himmel åskan ljungar, Och krossar tjäliet som sig kärlek byggt; Då brusar vågen och i svalget slungar Det lätta spån, som derpå flöt så tryggt. Men nya tjäll på rykande ruiner Åt andra hjertan reser kärleken,

Och nya hjertan, när snart solen skiner, På lifvets haf ses lägga ut igen.

(Af.)

TREDJE SCENEN.

Konungen» förmak.

HORN, STENBOCK, HÅRD.

STENBOCK.

Så är man nu här åter. Hvad skall man nu hitta på för roligt åt kungen och oss? Ja, det är en fråga. Bara det ej blir lika litet roligt, som de nöjen vi nu haft på Kungsör.

HORN.

För min del tyckte jag ej så illa om dem. Voro upptågen hvarken så många eller lustiga, så voro de ej heller så galna.

HÅRD.

Åter en häst trött och en ihjelriden. Vore väl om Hans Maj:t kunde fara på stormens vingar.

STENBOCK.

Eller på kärlekens.

HÅRD.

Ja, något dylikt skulle man vara frestad att tro detvore som denna resan jagat honom tillbaka till hufvud-staden igen. Den der täcka Danska prinsessan.

HORN.

Ja, den lille eller store Guden gifve det! Han skulle då kanske tämjas.

STENBOCK.

Af qvinfolk?

HORN

Sådant har man hört förr en gång. En märkelig förändring tyckes emedlertid ha försiggått. Tyst hafver nådig herrn väl alltid varit; men nu grubbelsam, en-störig.

STENBOCK.

Nå, man kan väl börja fantisera när man har hufvu't fullt af kärlek och fickan tom på pengar. Pappas skattkammare är til) fanders.

HORN.

Eller rättare sagdt: till Holstein.

STENBOCK.

Kommer på ett ut. Nå, njugg spar och fan tar.

HÅRD.

Akta du dig, att icke fan tar dig.

STENBOCK.

Då får han ett strängt n ppatag med mina björnar. Om vi finge krig ändå!

HÅRD.

Kan få förr än du tror.

HORN.

Ja, kan man säga hvarför icke Hans Maj:t nappat på de krokar, som hans goda grannar lagt ut?STENBOCK.

Ty möjligtvis satt han redan fast på en annan, kärlekens. Nå, det skall väl nappa på någon af de fina krokar, som de söta tyskorna och danskorna lägga ut här vid Mälarens fiskrika stränder Eja! så trefligt när mammorna sjelfva komma, för att låta flickorna som stekta sparfvar flyga en i munnen.

FJERDE SCENEN.

KONUNGEN (m).

Ingen jagt i dag, mine herrar. Vi ha haft nog af sådant på en tid. (de aftågma sig\ Och nog för lång tid.

Visserligen är jagten ett kungligt tidsfördrif, men den får dock icke fördrifva en konungs hela tid. Vid 15 år blef du af ditt rikes ständer myndig förklarad. Vid 18 är tid att sjelf förklara dig myndig inför ditt samvete, ditt

folk, din Samtid. [Stödjer sig mot fönsterkarmen och blickar svärmiskt ut)

Jag har sett de stilla i landena, för hvilkas skuld Herren uppehåller och välsignar det. Jag har sett qvinnor-na spinna kring härden för att kläda mannen och barnen. Männerna slipa liorna för den mognade skörden. Barnen lekande och gubbarna hvilande i solväggen. Sett hjordar i qvällen återvända från marken, hört vallhornen genljuda ur skogen. Sett naturens och menniskornas fredliga arbete, som uppbygger riken och välsignar länder. Och mellan de gulnade åkertegarna, i den låga stugdörren, såg jag i tankarna dig, Anna; du bland de stilla, frida, hulda, och vid din sida all frids och lycksalighets innersta, kärleken, sådan han sväller i naturens alstringsrika, i menniskans älskande hjcrta.FEMTE SCENEN.

Bengt Oxenstjema in.

KONUNGEN.

Hvad nytt, grefve Bengt?

OXENSTJERNA.

Ers Majrts och rikets fiender fortfara att luta sina hufvuden tillsammans.

KONUNGEN.

År ni säker derpå? I politiken kannstöpes mycket. Och vi gifva ju inga anledningar till fiendskap.

OXENSTJERNA.

Men de finna dem hos sig sjelfve. Jag håller mina hemliga efterforskningar på deras hemliga rådslag. Rysslands, Polens och Danmarks unga och modiga souverä-ner rusta sig att ansätta oss på alla sidor, och sedan dela rofvet.

KONUNGEN.

De dela huden af björnen, som ännu går i skogen.

OXENSTJERNA.

Dock alldenstund de ännu icke offentligen brutit löst, råder jag underdånigst att förbida.

KONUNGEN.

Med handen på hanen. Hvar är grefve Piper?

OXENSTJERNA.

På landet utrest, såsom man sagt mig. Vi väntade icke Ers Maj:t eå tidigt åter.

KONUNGEN.

Skrif emedlertid till min svåger, hertigen af Holstein, att han i denna stund ej retar Danmark.m

OXENSTJERNA.

Ers Maj:t är både vis och rättvis. Han bygger fästningar emot fördraget; och när Dansken rycker in och nedrifver dem, så bygger han dem åter upp.

KONUNGEN.

Det gör han rätt i. När man börjat en sak, så skall man hålla i.

OXENSTJERNA.

Om man med skäl har börjat.

KONUNGEN.

Början är redan ett skäl.

OXENSTJERNA.

Eders Majestät! . . .

KONUNGEN.

Hvad mer?

OXENSTJERNA.

Hvad Danmark beträffar, så är här ett lägligt tillfälle att uppgöra saken i godo.

KONUNGEN.

Jag önskar ingenting hellre.

OXENSTJERNA.

Den Danska prinsessan, Sofia Hedvig, som är här ...

KONUNGEN.

Jag underhandlar icke genom qvinfolk.

OXENSTJERNA.

Men om dem? Norden har haft en fridkulla förr. Här är åter en furstinna, som vill förtjena det vackra namnet.

KONUNGEN.

Och det icke mindre vackra af Sveriges Drottning.OXENSTJERNA.

Jag menar så.

KONUNGEN.

Icke jag. Att handla i hemlighet med våra fiender och uppenbart bjuda mig en prinsessa, är icke rent spel, och det vill jag hafva.

OXENSTJERNA.

Danmark är numera vår naturliga bundsförvandt; med detta parti bryter Ers Maj:t fiendernas förbund.

KONUNGEN.

Det gör jag med svärdet. Grefve Bengt, politik och giftermål äro två ting, som jag hvar för sig förstår mig illa på; men begge tillsamman ännu mindre. Jag vill gifta mig för egen räkning, och slåss för mitt rike.

OXENSTJERNA.

Gud välsigne min nådige herre, att han tänker på att gifta sig. Hela landet önskar det med oro och nitälskan. Ers Maj:t är en öfvermåttan hurtig herre och tyckes älska farorna; kommer krig, så skall han säkerligen icke fly dem.

KONUNGEN.

Troligen icke, min gubbe.

OXENSTJERNA.

Och träffar så något dödligt Ers Maj:ts person, så är thronen ledig, kronan utan arfvingar.

KONUNGEN.

Det första väl, det sednare icke. Arftagare till ett stort arf skola ej saknas.

OXENSTJERNA.

Gudi klagadt! Och hvad stora och hjeltemodiga ko-nuugar hafva sammanfogat, skola desse sönderslita.KONUNGEN.

fl® Ni ser saken mörkt, grefve Bengt. Tag ni politiken för er, och låt mig behålla kärleken för mig.

Min kärlek ej i hofvets sal År under purpurn född,

Men mellan asp och björk och al Står hennes hydda stödd.

Der henne — henne, ack, jag såg,

En enkel ros i blomsterdal —

En perla, som der bortgömd låg I gömda musslans dunkla skal.

Hon är den ljufva rosen, som Jag tager i min ömma vård.

Och som min hand skall flytta om I hofvets rosengård.

Och perlan skall ur gömman fram I dagen en gång tagen bli,

Och — o, hur skön och undersam Min unga krona lysa i.

FEMTE SCENEN.

Pagen D'ELLEVILLE smugit tig

in och hört sitta |.

Vill du en blomma bryta, minns:

Ej blott i bygdens gömda dal En blyg och trogen ros det finns;

Men ock i unga kungens sal.

Vill du en perla bryta dig Ur musslans enkla, dunkla skal,

Kom, ”unga Konung”, kom till mig Och gör ditt hjertas tysta val.KONUNGEN (och ger honom

en örfil).

Tjufpojke, du vågar smyga dig på mig (;honom, som räddar sig opp i en stol och söker värna sig bakom dess höga harm). Rider djefvulen dig. (stolen).

D'ELLEVILLE (skrikande).

Akta, skona mig.

KONUNGEN (fattar åter i honom).

Kruka också?

FELLEVILLE.

Döda mig icke.

KONUNGEN.

Jag hade väl lust.

FELLEVILLE.

Handtera mig ej så hårdt; gör ej en stackars värnlös flicka så illa.

KONUNGEN.

Flicka? Är du från dina sinnen?

FELLEVILLE.

Jag är på väg.

KONUNGEN {släpper honom).

Flicka?

FELLEVILLE.

Ja, ja!

KONUNGEN (mätande honom med sina blickar)'

Ja, för Gud, börjar jag icke tro.

FELLEVILLE.

Ja, jag är en stackars olycklig flicka . . . Rhoda D\Elleville.

Tala, slyna!

KONUNGEN.D’ELLEVILLE.

Banna mig inte så. Kom hit, som min nådigaste herre vet, med prinsessan af Holstein.

KONUNGEN.

Visste hon din förklädning?

D’ELLEVILLE.

Ja, jag var hennes kammarfru. Hon hade sjelf tillställt den. Jag skulle i Ers Maj:ts tjenst vid alla tillfällen väcka den unga konungens kärlekstankar på henne.

KONUNGEN

Nå, hvarför for du icke med henne och alla kärlekstankar tillbaka? (då hon tiger ruskar han henne.)

D’ELLEVILLE.

Slå mig inte, slå inte ihjäl mig. Jag skall tala. Ack, ack, man kommer ej ljuset nära, utan att man mer och mer dragés af det, tills man rusar in i lågan. En ung, lidelsefull Hicka; en ung, älskvärd, nådig furste nära — natt och dag. < kastar sig om hans hals) Gudomlige, svärma ej der borta* kring Salem till; hela verlden vet eller skall veta’t. Jag är din, din, osedd, tyst.

KONUNGEN (som med ovilja löser s>g från henne).

Du rasar.

D’ELLEVILLE.

Hvad vet hon af kärlek, hvad förstår hon att älska? Anna, den kalla nordens kalla mö? Hos mig, den varma sydlänskan Rhoda, är eld, är tjusning, hängifvelse.

KONUNGEN (henne om lifvet, öppnar glasdörren till en balkong, kastar henne ut |.

Din väg, otäcka! Kläd dig som q vinfolk, och kom aldrig för mina ögon.D ELLEVILLE (utanför),

Aj, aj, det är så djupt till marken.

KONUNGEN (slående igen fönstret).

Så hoppa! (kastar sig i stolen) Och du nämner hennes namn på samma gång som ditt. Så långt är ej hon från söder som Anna är från Rhoda. Hade jag icke redan uppskattat hela oskulden, blygheten af vår kärlek, så skulle jag här lärt det. O, Anna, nordens kyska, sedliga, heliga jungfru! Jag trycker dig till mitt hjerta för evigt.

SJETTE SCENEN.

Grefve Piper (in).

KONUNGEN.

Ändteligen.

PIPER.

Hvad står på? Ers Maj:t är upprörd? och der ute på borggården hängde pagen D'Elleville högt uppe på en fönsterkrans, tjöt och ropade på hjelp, så jag måste taga ner honom.

KONUNGEN (småleende).

Hon kunde väl hängt der längre.

PIPER.

Hon?

KONUNGEN (afböjande åtbörd). Derom en annan gång.

PIPER.

Ers Maj:t är förr tillbaka från Kungsör än vi förmodat; jag gör min underdåniga ursäkt.

KONUNGEN.

Hvar har Piper varit?PIPER.

På landet. Och der?

KONUNGEN.

PIPER.

Salem.

KONUNGEN (med äla dold rörelse).

Och hvad gjorde du der?

PIPER (tveksamt).

Jag var på bröllop.

KONUNGEN.

I Salem?

PIPER (sysselsättande sig med några papper på konungens bord).

I klockargården.

KONUNGEN (som skjuter häftigt tillbaka de räckta papperen).

I klockargården?

PIPER.

Kapellanen i Salem har varit min lärare; en ärans man, hos hvilken jag står i stor förbindelse. Han gifte sig med en ung flicka i granngården, fader- och moderlös. Jag tog mig så mycken ledighet, sedan jag fått färdiga de här ärenderna.

KONUNGEN.

Du skämtar väl?

PIPER.

Hur skulle jag våga?

KONUNGEN.

En ung flicka, sade Piper, och hvad hette hon?

PIPER (såsom förr sysselsatt).

Anna. Jag minns sannerligen ej tillnamnet, (då ko-nangen fortfar att stirra på honom) En 8Öt Och förståndig flicka, sannerligen värd en sådan lycka.

KONUNGEN.

Lycka? En ung flicka och en gammal kaplan?

PIPER.

En aktningsvärd man, lärd, nitisk, den fader- och moderlösas välgörare.

KONUNGEN.

Lycka, lycka? Var det så du sade? Du tyckes ha godt om lycka, {afsides) som jag om olycka. på honom)

Är du vaken? Nykter? Och var sjelf lifslefvande i Salem? (Piper bugar sig, men stum, för hvar och en af dessa frågor.)

Du har sett paret med egna, vakna ögon? Vänta, du har kanske ej förstått mig; jag vill göra dessa frågor om igen. Du har icke drömt detta? Icke hört det af andra, som drömt det? Sett en brud i Salems klockargård, som hette Anna? — En vacker flicka? — Och vid nogare eftersinnande står du vid dina ord?

PIPER

Så sannt som jag står här.

KONUNGEN {häftigt).

Sa Sta då icke längre här. (.drar sig ut.

Konungen kastar sig i en stol) Låt mig nu anställa förhör med mina egna sinnen. Det var han. på dörren, genom

ken Piper gick.) Det här är jag? Han talte, jag hörde? Så långt är det ju visst? Han hade sitt förstånd—jag mitt? Ja, se der står förståndet stilla. Att hafva sitt förstånd; når är förståndet säkert derpå? Mången, som tycker sig tala och handla med förstånd, bedrager sig och verl-den till på köpet. Och i mången förryckts hjernkammare faller stundom en bjert stråle af förnuftig tanka, (springer opp.)Skaka på dig, ruska dig, menniska, Jo, du är du, Carl!

(efter långt och stumt grubblande) Du är SOm början till något 80111

icke finns, och 6lutändan pä något som aldrig varit. Derföre är du nu blefven de enfaldigas narr och de förnuftigas gâta. O! här blir mig tungt att vara. Jag vill stå opp, och icke sätta mig igen på detta rum. (Efter några stora slag of ver golfvet, slår han vpp en dörr.) Är Piper der? Är

Rådet tillsammans? Bed Oxenstjerna komma med. Blif ej blodröd af blygsel min panna. Vidga dig af stolthet och harm, mitt bröst. Du är för liten, Anna, och jag för stor att hämnas på dig. Men jag vill afsky, vill fly, och för evigt lemna detta slägte, som aldrig är utan i uppenbart eller hemligt förbund med dess moders sällskap, ormen. Men hämndens åskor vill jag slunga mot er, j trolösa, ärelö8a mannabröst. Jag skall uttrötta dagens möda, nattens hvila, uppstappla högar af lik, gå öfver grusade städer, för att jaga lögnandarne framför mig från den ena verldens ända till den andra, för att slutligen få stöta svärdet i bröstet på hvarje trolöshet på jorden, stor eller liten, hög eller låg, mäktig eller svag (au Oxen-stjema och Piper som inträda) Vi hafva betänkt saken bättre. Det är ej rådligt att lemna fienderna längre tid att sam-manrota, att rusta sig. De vilja hafva krig — nå väl, de må då få det!

OXENSTJERNA.

Men . . .

KONUNGEN.

Jag har beslutat, och oåterkalleligen. Det är krig. Låt rådet känna det, landet veta det, fienderna förnimma det.

OXENSTJERNA.

Men . . .KONUNGEN.

Ni, är en gammal man, grefve Bengt, stor älskare, som ni sagt mig, af landtlefnadens lugn och behag. Lem-na utrikes ärenderna åt grefve Piper och drag er i ro. Tack — och farväl!

OXENSTJERNA {afsides).

O, mitt fädernesland! (^nr.)

KONUNGEN.

Gå, Piper! Du har nu fått händerna fulla; annat att göra än resa på bröllop. {Sedan Piper oflägsnat sig, med ett slag pä sin värja.) Man kanske tror att jag är rädd?

(Slut på Fjerde Aklen.jFEMTE AKTEN»

FÖRSTA SCENEN. ^

Nejden af Sa lems hyrka. I fonden Annas boning, i shygd af björkar och körsbärsträn. Det är gryning. Konungen står bakom en björk och stirrar åt ett fönster, skrider sedan långsamt /ram åt scenen.

KONUNGEN.

Jag har sett henne, kinden blek, ögat i tårar, håret utslaget, anletet lutadt öfver andaktsboken, en ångerfull Magdalena I Här har då ångern trampat lättsinnet på hälarna. Himlen har skyndat med hämde-verket. Jag vill då ej ha min hand deri. {stoppar djupar« in i bältet pistolen.) Jag kom att se och hata. Jag återvänder för att förlåta och glömma. — Glömma? Hjertan som älsken, som älskat, finnes det då ett glömma? (slår med håndema ifrån sig.) Nej! icke glömma, utan gömma.

Du lilla torfbetäckta hydda,

Jag än en gång dig återser,

Ett minne från de stunder flydda,

Som aldrig le emot mig mer.

Du står der, sådan jag dig gömde,

Uti mitt hjertas tysta tro.

Du ler der, sådan jag dig drömde I dagens qvalm, i nattens ro.

Der tyst igenom skogen smög ju Så mången gång min längtan förr;Så skon der till mitt möte flög du Uti din frida hyddas dörr.

Der innanför hur allting blänkte Och log så rikt emot min blick.

Allt der ditt öga ljusbestänkte,

Allt glans der af din skönhet iick.

Och det är ute, det är inne,

Som det uti ens hjerta är;

Och färgen af vårt eget sinne Palatset eller kojan bär.

På jordens höjder i dess dalar Det är som i vårt eget bröst;

Och som vårt eget hjerta talar,

Så svarar oss naturens röst.

(närmar sig åter samma träd.)

Än en blick — en den sista — evigt sista! (han dr¿¡-

jfer der, med korslagda armar, stirrande blickar, drager sig sedan långsamt fram åt scenen igen) På samma ställe, i sarama ställning, hopknäppta händer, tårar tillrande i den öppna boken, (rörd) Fromma Anna, läs, bed för mig också, Anna lili'! Låt mig sätta mig vid din sida och bedja ur samma bok med dig. Har man gjort dig något illa, såsom man gjort mig? (slår tig för pannan.) Det flyger en ny tanke genom min hjerna, slår som en blixt ner i mitt hjerta: har man måhända ljugit på mig, och för mig? narrat dig, tubbat dig, lockat dig, tvingat dig? — Smyga sig ränkorna kring oskuldens enfald, såsom kring furstarnas slughet? Hur lätt kan icke lögnen i sina spindelnät fånga dessa små, då den snärjer oss stora. Är du offerlammet kanske på machiavellismens altare, dit jag drifvits som offerpreet? Jag vill krossa detta altare, afhugga med mitt Alexan-derssvärd de band, hvarmed man bundit dig, och du är min — min för evigt, \breder ut sina armar. detsamma klämtar det rnorgonhrll i Salem» kyrktorn. Han lyssnar, öfverraskad.) Men det

är vid den store Gudens heliga altare, som hon offrat sig, vid Hans namn, som hon svurit nya eder, skulle jag nerbryta detta altare? Kan jag lusa sådana eder? Kan jag afhugga en sådan knut? — Qvinnoröfvare? Tem-pelskändare? Hu!

ANDRA SCENEN.

(Fagen D'EllevilU, fantastiskt klädd.)

KONUNGEN (afsides).

Hvad gur hon här?

D'ELLEVILLE (utan att märka Konungen och framsmygande en pistol).

Jag är ingen mask att trampa på, har icke hans mjölkaktiga, kalla blod i mina ådror. Jag kan hämnas och dö.

KONUNGEN (som smugit sig på henne och släpar henne med sig).

Skrik icke. Hvad gör du här?

D'ELLE VILLE.

Och du, o Konung?

KONUNGEN.

Ett sådant svar till, och jag stryper dig. {fattar henne i strupen) Och pistolen?

DELLEVILLE.

För villebråd.

KONUNGEN.

I det fönstret?På fläcken.

KONUNGEN.

Och hvad har hon gjort dig.

D'ELLEV1LLE.

Det värsta en qvinna kan göra en annan — stått i vägen för min kärlek.

KONUNGEN.

Hon, en gift qvinna?

D'ELLE VILLE.

Gift? Nå, då har både hon och du fått gift.

KONUNGEN.

Gjorde jag rätt, så gjorde jag så här (rycker till sig pistolen och sätter den för hennes bröst).

D'ELLEVILLE.

Det år den enda rätt du kan göra mig, tyrann, det enda jag begär. Döda mig, och mitt blod komme öfver dig och henne.

KONUNGEN (kastar pistolen).

Du är det icke värd; gå och dö af skam och blygsel.

D'ELLEVILLE (kastar sig på knä och fattar om hans ena ben).

Döda mig, o!

KONUNGEN.

Nej, jag trampar på dig. (trampar med andra foten på hennes händer, så att de släppa, i det han störtar ut, sträckande sina armar

mot hyddan.) Sjunk till minnets dröunverld, sjunk i tidens haf med sagans fabel-öar!

D'ELLEVILLE (reser sig)

Gå, dö af skam och blygsel, sade han. Men de döda 6å långsamt och eländigt, (tar upp pistolen.) Utan slägt, utan vänner, utan skydd, utan fädernesland, utan kärlek, utan

ära, "ga dö!" (hon drar sig utom scenen — ett skott — ett anskri).TREDJE SCENEN.

ANNA {störtar ut ur hyddan, klädseln * oordning, en öppen psalmbok t handen).

Ett skott? ett anskri? Eller var det ock en synvilla? I gryningens tveljus gyckla syner för mina stirrande ögon; ur nattluften nå ångestskrän mina uppskrämda öron. Stilla, Anna, stilla i Herranom! Kom, o Gud, och uttala åter ditt "varde ljus" — ljus i en själ, som söker det och

Dig. (sätter sig på en bänk utanför stugan, med blickar och tankar försänkta i den öppna, i knäet hvilande boken).

BRUNNERUS (osedd inträdande).

Guds frid, min Anna! Så tidigt oppe, ute, och vid Guds ord?

ANNA.

Välkommen! (räcker honom båda håndema.) Tag dem, håll dem i dina.

BRUNNERUS.

Men så blek, så upprörd? Denna syn förkrossar mig som en brottsling.

ANNA.

År någon brottslingen, så är det jag.

BRUNNERUS.

Jag lemnade dig ju i går afton, då du gick till hvila så lugn, med Guds frid och bönboken vid bufvudgärden.

ANNA.

Haf tålamod med mig än en liten tid. [lägger handen på hjertat) Här är ännu ljus och mörkers omskiftelse. Ännu

komma vågorna emellanåt och bryta sig emot denna strand. Ser du, natten hade oroliga tankar, morgonen oroliga syner.BRUNNERUS.

Syner?

ANNA.

Jag tyckte mig höra hästtramp på afstånd, tyckte mig derpå se — se —

BRUNNERUS.

Hvad?

ANNA.

Honom.

BRUNNERUS.

Honom?

ANNA.

Der under björken. Men låt mig förklara mig: jag säger icke att jag såg, utan att jag tyckte mig se honom. Det var i första gryningen, på gränsen mellan natten och dagen, och så var hvad jag såg troligen något sådant der mellan vara och icke vara. Jag tryckte ögonen till, bad mitt ”Fader vår”, och när jag sen såg opp, så var han — var det, ville jag säga — borta. Och sen —

BRUNNERUS.

Sen?

ANNA.

Hördes ett skott och ett anskri. Hå, nej! Det var inte han — det var ett anskri också. Det kunde icke vara han. i jämmer höresi Men hör, der är, det igen.

BRUNNERUS.

Man måste se efter.

ANNA {som söker hålla qvar hans hand).

Släpp mig icke, gå icke ifrån mig.

BRUNNERUS.

Var lugn, min Anna! Det är ju ljusa dagen, och jag

h08 dig. (han går åt det håll hvarifrån klagan höres.)ANNA {med händerna för ögonen).

Hu, här år så förändradt, så kusligt!

Store Gud!

BRUNNERUS (utom scenen).

ANNA.

Således ändå något? Jag bäfvar.

BRUNNERUS (insläpande Rhoda ock läggande henne varsamt på marken).

En qvinlig varelse i sitt blod. Hjelp, hjelp!

RHODA.

Finnes ingen hjelp.

ANNA.

Skyndom oss att förbinda.

RHODA.

Att bedja!

BRUNNERUS (sedan han närmare undersökt henne).

Så är det; det endast återstår.

(Arma sjunker på knä på något af stånd, knäpper händerna och böjer hufvudet i tyst bön.)

RHODA (till Brunnerus).

Kora, du är prest. Om ock icke min kyrkas, lika godt, en ordets tjenare. Luta dig närmare, att jag får bikta, (hon lägger hans öra till sina läppar, hviskar afbrutna, icke af åskådame fattade ord).

BRUNNERUS {mellan hennes hviskrungar).

Beklagansvärda — förvillade — vansiniga — brotts-liga — olyckliga!

RHODA (skakande hans hufvud).

Fort!

BRUNNERUS {läggande sina händer på hennes hufvud).

”Jag sade: jag vill bekänna för Herranom mina öf-verträdelse; då förlåter du mig mina missgerningar.”

Tag din Förlossares tecken (gör korstecknet på hennes panna och bröst) och gack i frid!

(Rhoda reser sig på sin ena arm, kysser hans hand, sjunker tillbaka och dör med en djup suck.)

BRUNNERUS I reser sig långsamt och går till den bedjande Anna, som han upplyfter).

Kom, min Anna, och lemna detta sorgens uppträde.

ANNA {stirrande åt liket).

Hvad var det?

BRUNNERUS.

Ett offer fur en förvillad, förtviflad, brottslig kärlek, som sprängt sin egen härd.

ANNA.

Kärlek? Och till hvem?

BRUNNERUS.

Konungen.

ANNA.

Också?

BRUNNERUS.

En främling, vilsekommen, förkastad.

ANNA.

Och till sådant kan én sådan kärlek leda.

BRUNNERUS.

Du ser.

ANNA.

Jag ser. Gud har ställt denna blodiga spegel framför mig, att Han skulle öppna mig förståndsens ögon och jag måtte se den afgrund, på hvilkens brant jag stått. Nej, nej! Jag vänder mig i denna stund från det till— ryggalagda till det som framanom är. Jag är icke, som hon, värnlös, hemlös, kärlekslös, och helsar nu, utan tve-kan i min själ, utan falskhet på mina läppar, dig som min make. Och nu följer jag dig ditöfver i ditt, hädanefter också mitt tjäll, och vill der på Guds makt, som 8r mäktig i de svaga, göra af qvinnan en hjelp.

(De nfiägma sig hand i hand).

FJERDE SCENEN.

Stockholm. Konungens förmak. Man hör slutet uf ett chorum. Fröknarna Lewenhaupt och Düben. Den förra sittande med näsduken för ögonen, den andra stående med sammanknäppta händer.

FRÖKEN LEWENHAUPT.

En sådan syn tränger genom själ och hjerta, till märg och ben. Regementena med befälet i spetsen knäböjande, mottagande sakramentet; hela menigheten omkring i tårar och böner.

FRÖKEN DÜBEN.

Och denna chor af manliga stämmor, genom hvilken dallrar en ton af andakt, förtröstan, rörelse, mod.

FRÖKEN LEWENHAUPT.

Såg du enke-drottningen och prinsessan i fönstret?

FRÖKEN DÜBEN.

Den annars ej så blödhjertade enke-drottningen måste till och med offra åt stundens hänförelse.

FRÖKEN LEWENHAUPT.

Hon tror för visso att hon aldrig mer skall återse den ende dyre sonsonen.

FRÖKEN DÜBEN.

Icke att undra på, mycket att tvifla på, då man känner hans mod och krigets faror.FRÖKEN LEWENHAUPT.

Detta mod ekall föra honom till segern — och döden, och med honom mången svensk man. Min fader skall ock ut med. {håller näsduken åter för ögonen) Och när sjömannen lägger från land, krigaren går i fält, hur många älskande hjertan trycka dem icke till sig för sista gången. \tui fröken Düben) Ditt klappar väl ock af oro för någon?

FRÖKEN DÜBEN.

Och ert, fröken Lewenhaupt, hur är det, darrar det blott för en far? Den unga kungen?

FRÖKEN LEWENHAUPT.

Och skulle det ej i denna 6tund darra äfven för honom, barndoms- och ungdoms-lekbrodern, mot mig så nedlåtande, så god, så trofast?

FRÖKEN DÜBEN.

Lekbrodern endast?

FRÖKEN LEWENHAUPT.

Ingenting mer, Emerentia. Och är det ej nog för mig? Då han som jag aldrig tänkt, ännu mindre nämnt ett annat namn än vänskapen, så har ingen annan heller rätt att göra det.

FRÖKEN DÜBEN.

Förlåt, min fröken. Men vi få nu aflägsna oss. Of-verbefälet synes komma mot slottet. (Fröken Lewenhaupt går; fröken Düben dröjer för att kasta Mn en blick genom fönstret.)

FEMTE SCENEN.

Pågen KLINKOWSTRÖM (instörtande).

O, jag får då följa min konung i kriget, vaka eller hvila i hans tält, vid hans sida, rida, strida, och om jag faller, falla vid hans fötter.m

FRÖKEN Dt)BEN.

Och hvad göra då eder moder, edra systrar här hemma?

KLINKOWSTRÖM (som nu först upptäcker henne). Och hvad gör ni, min fröken?

FRÖKEN DÜBEN.

Hvad vi qvinnor göra . . . när . . . när . . . KLINKOWSTRÖM.

När?

FRÖKEN DUBEN (tveksamt).

När våra kära gå, men ej återvända.

KLINKOWSTRÖM (fattar henne$ hand.)

Här i hofvets salar hafva våra blickar ofta mötts. Det hade ej behöfts så ofta, för att blickar, så vackra som edra, skulle tända ett hjerta ungt och öppet, som mitt. Sådant ha mina ögon redan sagt er. Stunden öppnar nu de läppar, som blygsamheten hittills förseglat. Jag älskar er. Hvad 8vara edra? (då hon tvekar brydd; på knä för henne). Stunden är lika kort som afgörande för lif och död. Krigs-trumpeten skallar i nästa stund. Ögonblicket endast är vårt. Hvad får ynglingen med sig bland faror och dödar?

FRÖKEN DÜBEN.

Ett hjerta.

KLINKOWSTRÖM.

Och om han återkommer som en man?

FRÖKEN DÜBEN (räcker honom sin hand).

En hand.KLINKOWSTRÖM (kysser den, sprivger sedan , upp. trycker en eldig kyss

på hennesläppar; hon hastar vi. Med utsträckta armar efter henne).

Farväl, min flicka, o farväl!

Åt dig min kärlek, trogen, varm,

Åt fosterland ock kung min arm,

Och dig, o Gud, en trogen själ!

SJETTE SCENEN.

Piper, Horn, Lewenhaupt, Stenbock, Carl och Otto Wrangel, . PIPER.'

Högtidliga ögonblick.

HORN

Och betydelsefulla.

LEWENHAUPT (räcker ut sina händes'; de andra slå i).

Trohet åt konung, fosterland och stridskamrater I ALLA.

I lif och död! Gud bevare konungen och fosterlandet!

(de blotta sina hufvuden.)

LEWENHAUPT.

Hade vi blott haft konungen midt ibland oss.

PIPER.

Han communicerade i går med enke-drottningen och prinsessan. Han gömmer sin andakt för Gud. Smyger sig helst, såsom vi sett, en sidotrappa ner och intar sitt rum bakom dörren vid bönestuuderna.

HORN.

Men hvar är då konungen i denna stund?

PIPER (afsides).

Jag anar det med fasa.

KLINKOWSTRÖM.

Hans Maj:t red ensam ut mot slutet af natten, (man

ser med undran på hvarandra. Klinkowström springer till fönstret.) Men, der är han, i sporrsträck ofver Riddarholmsbron, så att elden fräser under hästfötterna.

HORN.

Alla pa sin plats! \de bege sig ut} utom i PIPER.

Och jag på min här. En vulkan glöder under mina

fotter. (Hurra, trumhvirjlar, fanfarer).

L

i

i

SJUNDE SCENEN.

Dörrarne slåss opp och honungen in. Han stannar på halfva golfvet och fixerar Piper.

KONUNGEN.

Det var du?

Ja.

PIPER (efter någon tystnad, djupt bugande sig).

KONUNGEN.

Djerfve!

PIPER (som ofvan).

Ja.

KONUNGEN (drar sitt svärd).

Ditt hufvud springer.

PIPER (som ofvan).

Men det springer icke undan.

KONUNGEN.

Drag din värja och slåss med mig.

PIPER (som ofvan).

Nej.

Poltron I

KONUNGEN (sätter värjan mot hans bröst).PIPER {som. ofvan).

Nej!

KONUNGEN.

Så dö ändå?

PIPER.

Gerna, om det kan mildra smärtan uti, återgifva lugnet åt min konungs bröst.

KONUNGEN ( ).

Som du genomborrat, lömskt, bakifrån, iörrädare! PIPER.

Öfverhölje mig min herre och konung med hvilka smädenamn som helst; trampe han mig under sina fotter, tage han sin tjenares lif, endast det kan stilla upproret i hans själ, hela såret i hans hjerta.

KONUNGEN (sänker)

Du har spelat ett högt spel.

PIPER.

Om mitt hufvud, ja. Men jag aktar det ringa, då det spelas om min konungs ära.

KONUNGEN.

Och hjerta.

PIPER.

Som är för stort och dyrbart att sättas på spel för en liten flicka.

KONUNGEN.

Som du också fått krossa.

PIPER.

Som jag infattat i guld, en ädel makes förvar.

KONUNGEN (släpper , kastar sig i en

stol).

”Det var din vän som dig förrådde.”

PIPER.

Nådigaste herre och konung, denna klagan skakar mitt hjerta djupare än eder vrede.KONUNGEN.

Så förklara dig om du kan, och utan omsvep.

PIPER.

Ers Majrt var i sitt hjertas ärlighet och ädelhet på väg att gifta sig.

KONUNGEN.

Hela verlden ligger ju öfver mig derom, män och qvinnor.

PIPER.

Men med en liten, ringa, ovärdig . . .

KONUNGEN.

Håll, smädare! Hög som en stjerna. Och på min thron, vid min sida . . .

PIPER.

Hade hon blifvit en olycksstjerna för gemål, land och sig sjelf.

KONUNGEN.

Karin Månsdotter då?

PIPER.

Erik XIV då? (honungen studsar) Ers Majrt synes sjelf studsa vid minnet af en konung, så svag, så felaktig, så olycklig. Och jag skulle overksam stå och höra på huru en ond och skadelysten verld gjorde enjemförelse mellan honom och min ädle, dyre, konungslige herre och vän, Carl XII, son af den store Elfte, sonson af den ännu större Tionde, hemfallen under sådan svaghet, åt Sveriges suckan, åt Europas hånlöje.

KONUNGEN.

Och ett oskyldigt hjerta som förtrott sig åt sin känslas renhet och min känslas rättskaffenhet.

PIPER.

Min nådige herre, det är så i verlden ställt, att det lilla får uppoffras för det stora, det enskilta för det all-manna, undersåten för fäderneslandet. På bataljfältet lärer min konung icke komma att spara våra lif. Välan! der offras männen; qvinnor blöda i det tysta och stilla. Det är strängt. Men lifvet är ett slagfält för den ena, ett offeraltare för den andra.

KONUNGEN.

Anna, o Anna, oskyldiga offerlam på detta altare, dit man lockat, narrat, släpat dig.

PIPER.

Icke så, hon visste hvad hon gjorde, och hon gjorde det med öppna ögon och fritt hjerta. Hon har käinpat och har segrat. At förnuftet, religionen, fäderneslandet, först och sist sin ädle, tillbedde, ofärgätlige konung och älskling har hon bragt detta offer af sin kärlek, sin tjusning, sina förhoppningar, sina bland verk.

KONUNGEN (rörd).

Anna, ädla, storsinnade!

PIPER.

Och under denna lilla flicka ur folket ville den höge honungen stå inför sitt folk?

KONUNGEN.

O mitt hjerta! (höljer sitt anlete med handen).

PIPER.

Det är för stort att brista öfver sin första ungdomskärlek. Hvem har icke drömt en första kärlekens dröm? Hvem af oss, tror väl min konung, af oss andra är det icke, sotn fått eller får offra den för nödvändigheten eller pligren? Min unga konung drager nu ut i verlden att eröfra hjeltenamn; den första segern går öfver oss sjelfva, är pligtens

och ärans öfver vårt eget hjerta och passionen.

KONUNGEN (efter lång tystnad, upplyftande anletet).

Din hand Piper! Fred!PIPER knä).

Genom min konungs förlåtelse och nåd?

KONUNGEN (honom).

Se här! — Men med ett vil kor.

PIPER. *

Med alla.

KONUNGEN.

Att du följer mig oåtskiljeligt.

PIPER (hana hand).

I lu8t och nöd — i lif och död! (sig af sides).

KONUNGEN (upp värjan).

Kom då du min goda värja,

Kom och blif min trogna brud.

Dig min enda kärlek svärja Vill jag för mitt folk, för Gud.

Högt du från Thors hammar stammar, Född, som jag af kungligt blod;

Och uti vårt hjerta flammar Samma eld och samma mod.

Du är min, jag är din like;

Och du i mitt stora rike Dr.ottning hädanefter är.

Och vi ej hvarandra svike,

Sviker ock allt annat här.

Du om dagen med mig ila Skall kring stridens, ärans fält;

Natten vi tillsammans hvila,

Bröst mot bröst uti mitt tält.

Och till sist när du oss reder Brudsäng röd, vi arm i arm Lägge oss att sofva neder Vid vår moders trogna barm.ÅTTONDE SCENEN.

(Kavalleri-appell, trumhnrflar. In träda alla förutnämnde herrar.)

KONUNGEN i.till Piper).

Min drabantcorps ?

PIPER.

Från alla regementer hafva de käckaste löjtnanter och under-officerare strömmat till för att vinna äran af att inträda i densamma. Der är ej rum för dem alla.

{slår upp glasdörrarna till balkongen) Se der, min konung, en ny

kung Arthurs tafvelrund.

KONUNGEN (utträdande på balkongen).

I sanning, väldiga, herrliga hjeltegestalter! Jag helsar eder Rolf Krakes kämpar! (mäktigt hurra utifrån) Eder kapten, det är jag. Lofven j att trofast och redligt följa honom?

ALLA.

Genom eld och vatten — i lust och nöd — i lif oeh

död!

KONUNGEN.

Och ej fly förr än en mot sju?

ALLA.

Ja!

KONUNGEN.

Att om natten, om dagen hafva marken till ert golf och sadeln till er hufvudgärd?

ALLA.

Ja!

KONUNGEN.

Och så länge kriget räcker ej befatta er med qvinnor? (tystnad) Hvaa? Qvinnopiltar?NAGHA RÖSTEK.

Gör snart slut på kriget.

KONUNGEN (* det drager sina

handskar på, lyftande på hatten).

Så skole vi nu, mine herrar, ut och slåss!

(han drager värjan.)

Do vilja in det Svenska lejon ringa;

Men ryta skall det, och med väldig bringa Sig bryta ut och slita våldets nät,

Hur hemligt än och slugt de äro väfda Och sina höga anors ära härda,

I fordna striders, fordna segrars fjät.

Det blir en dag så het, en strid så blodig;

Men fastän ensam håll dig glad och modig.

Ej striden vet, ej lifvet vet sitt slut;

Men den som faller, eller står med ära,

Och vet sin motgång som sin medgång bära,

Är sjelf sitt öde, vet sin dom förut.

Långt som det ^veisLa^namnet gått kring verlden, Och omkring verlden gått de Svenska svärden Jag vill dem föra ännu en gång till.

Och hvilkeu än till slut blir stridens vinning,

Du, höga Nord, jag kring din stolta tinning Än en gång ärans lager vira vill.

(Vänd utåt scenen):

Och nu framåt j gossar blå!

{en väldig krigsmarsch — Carl Xll:s krig smarsch — dånar, under det ridån sjunker).

Sill t.

Digitaliserad av Projekt Runeberg och publicerad på http://runeberg.org/bjc12ung/.

Konverterad till .pdf, .epub, .mobi och .txt av Arkivkopia och publicerad på https://arkivkopia.se/sak/runeberg-bjc12ung.

Filen skapad 2018-12-16 19:39:50.537645